

عنوان

شورای نگهبان از منظر امام خمینی علیه السلام
و مقام معظم رهبری مد ظله العالی

شماره مسلسل: ۱۳۹۲۰۰۰۶، ۲

تاریخ: ۱۳۹۴/۱۱/۱۴

بسم الله الرحمن الرحيم

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

شورای نگهبان از منظر

امام خمینی علیه السلام

و مقام معظم رهبری مد ظله العالی

تهیه و تدوین: محمدامین ابریشمی راد

شماره مسلسل: ۱۳۹۲۰۰۰۶،۲

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۱۱/۱۴

پژوهشکده شورای نگهبان

فهرست مطالب

مقدمه	۴
بخش اول: جایگاه شورای نگهبان در نظام جمهوری اسلامی	۶
الف) جایگاه نهاد شورای نگهبان	۷
امام خمینی (قدس سره الشریف)	۷
مقام معظم رهبری (مدظله العالی)	۷
ب) جایگاه اعضای شورای نگهبان	۱۴
امام خمینی (قدس سره الشریف)	۱۴
مقام معظم رهبری (مدظله العالی)	۱۴
بخش دوم: نقش امام خمینی (قدس سره الشریف) در تشکیل و حفظ شورای نگهبان	۱۶
مقام معظم رهبری (مدظله العالی)	۱۷
بخش سوم: مسؤولیت مردم و مسؤولین کشور نسبت به شورای نگهبان	۱۸
الف) لزوم حراست از جایگاه شورای نگهبان	۱۹
امام خمینی (قدس سره الشریف)	۱۹
مقام معظم رهبری (مدظله العالی)	۲۰
ب) همکاری با شورای نگهبان در انجام وظایف قانونی	۲۲
امام خمینی (قدس سره الشریف)	۲۲
مقام معظم رهبری (مدظله العالی)	۲۲
ج) لزوم حفظ حرمت و شأن و مقام شورای نگهبان	۲۳
امام خمینی (قدس سره الشریف)	۲۳
مقام معظم رهبری (مدظله العالی)	۲۴

- بخش چهارم: اصول حاکم بر عملکرد شورای نگهبان..... ۲۷
- امام خمینی (قدس سره الشریف)..... ۲۸
- الف) لزوم حراست از اسلامیت نظام..... ۲۸
- ب) عملکرد شورای نگهبان، مهم‌ترین عامل حفظ این نهاد..... ۲۹
- ج) انجام وظیفه، در عین توجه به حفظ وحدت و انسجام کشور..... ۳۰
- د) قاطع بودن و تأکید بر اصلاح اشتباهات..... ۳۰
- ه) انجام وظایف شورا، بدون ملاحظه اشخاص و گروه‌ها..... ۳۱
- و) بی‌توجهی به دشمنی دشمن..... ۳۲
- ز) انجام وظیفه، بی‌توجه به عملکرد سایر قوا و نهادها..... ۳۳
- ح) در نظر گرفتن همه جوانب امر، در اعلام نظر..... ۳۴
- مقام معظم رهبری (مدظله العالی)..... ۳۵
- الف) لزوم ارتقاء جایگاه شورای نگهبان..... ۳۵
- ب) لزوم اطلاع رسانی به مردم و سایر مسئولین..... ۳۶
- ج) ایجاد شوراهای مشورتی جهت ارتقای کیفیت انجام وظایف..... ۳۷
- د) التزام به قانون، و عدم ملاحظه اشخاص و گروه‌ها..... ۳۸
- ه) انتشار نظرات و استدالات شورا..... ۴۰
- و) توجه به اجتهاد مستمر و اصلاح اشتباهات..... ۴۳
- ز) عدم توجه به تبلیغات علیه شورا..... ۴۳
- ح) حل اختلاف قوا بر اساس قانون اساسی..... ۴۵
- ط) ثبت و ضبط عملکرد شورای نگهبان..... ۴۶
- بخش پنجم: نظارت شورای نگهبان بر مصوبات مجلس شورای اسلامی..... ۴۷
- امام خمینی (قدس سره الشریف)..... ۴۸
- مقام معظم رهبری (مدظله العالی)..... ۵۰
- الف) نظارت بر مصوبات از نظر انطباق با شرع..... ۵۱
- امام خمینی (قدس سره الشریف)..... ۵۱
- مقام معظم رهبری (مدظله العالی)..... ۵۴
- ب) نظارت بر مصوبات از نظر انطباق با قانون اساسی..... ۵۴

- مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۵۵
- بخش ششم: نظارت شورای نگهبان بر انتخابات ۵۷
- امام خمینی (قدس سره الشریف) ۵۸
- مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۵۸
- الف) نظارت بر صلاحیت نامزدها ۶۵
- امام خمینی (قدس سره الشریف) ۶۵
- مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۶۵
- ب) معیارهای لازم به توجه توسط ناظران انتخابات ۷۴
- مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۷۴
- ج) ملاک‌های مورد نیاز جهت احراز صلاحیت، در خطاب به شورای نگهبان ۸۵
- مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۸۵
- د) ویژگی‌های ناظران انتخابات ۸۹
- مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۸۹
- ه) نظارت بر روند انتخابات و تأکید بر صیانت از آراء مردم ۹۰
- امام خمینی (قدس سره الشریف) ۹۰
- مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۹۲
- بخش هفتم: ارائه نظرات تفسیری و مشورتی ۹۵
- مقام معظم رهبری (مدظله العالی) ۹۶

مقدمه

در نظام جمهوری اسلامی ایران که مبتنی بر نظریه متعالی ولایت فقیه تشکیل شده و توانسته است به ثنوری حکومتی شیعه جامه عمل بپوشاند، توجه و اهتمام و پیروی از اندرزها، اوامر و کلیه منویات مقام ولایت، نه تنها مقدمه‌ای برای پیشبرد اهداف نظام مقدس جمهوری اسلامی می‌باشد، بلکه نکته‌ای است که از آثار و لوازم پذیرش حکومت الهی می‌باشد و لزوم عمل به آن بر همه مسئولان و کارگزاران نظام مفروض است. از سوی دیگر بر اساس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مدیریت و رهبری جامعه از جمله مهمترین تکالیفی است که بر عهده ولی فقیه، به عنوان بالاترین مقام نظام اسلامی، قرار گرفته است و رهبر دارای ولایت مطلقه بر سایر مراجع و نهادهای قانونی می‌باشد و ولی فقیه ضامن عدم انحراف نهادها از وظایف اصیل اسلامی آنها و حرکت در مسیر اسلام می‌باشد. از همین روی مشروعیت عملکرد همه مراجع قانونی و نهادها منوط به حرکت در چارچوب مسیری است که ولی فقیه برای آنها ترسیم می‌کند؛ و این مسئله در خصوص نهادها و مراجعی که دارای اهمیت و جایگاه والائری در قانون اساسی و دارای نقش مهم‌تری در اداره کشور می‌باشند بیشتر احساس می‌شود.

شورای نگهبان نیز به عنوان یکی از ارکان اصلی نظام جمهوری اسلامی، که وظیفه حراست از قانون اساسی از طریق تطبیق مصوبات مجلس شورای اسلامی با قانون اساسی و ارائه نظرات تفسیری، و همچنین حراست از شرع از طریق تطبیق مصوبات با موازین اسلام را بر عهده دارد؛ و از طرف دیگر در امر انتخابات به عنوان نهاد ناظر، صلاحیت قانونی لازم را در این امر دارد؛ در حقیقت به عنوان حافظ اسلامیت نظام و پاسدار قانون اساسی می‌باشد و نتیجتاً از جمله نهادها و مراجعی است که می‌بایست بر این اساس اتخاذ مسیر کند و با سرلوحه قرار دادن اندیشه‌ها، بیانات و رهنمودهای حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) و مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در جهت اجرای هرچه بهتر وظایف خود اقدام کند. از این طریق است که می‌توان امیدوار بود

حرکت با ثبات و منسجم نظام و به خصوص شورای نگهبان، برگرفته از یک اجتهاد و تفکر روزآمد و مستمر، با سرعت هرچه بیشتر و بهتر به سمت اهداف و برنامه‌های نظام اسلامی صورت بگیرد؛ و امید است که با نگاه همه جانبه به فرمایشات و رهنمودهای مقام ولایت، و با دوری از برخورد گزینشی و مقطعی با آن، بتوان سعادت نظام و ملت را رقم زد.

این کتاب بنا دارد که با جمع‌آوری و دسته‌بندی منویات و بیانات حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) و مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در رابطه با وظایف، صلاحیت‌ها و مسئولیت‌های شورای نگهبان، ضمن ایجاد منبعی موثق برای استفاده دست‌اندرکاران امر، اهمیت این نهاد گران سنگ را از منظر آن بزرگواران به خوانندگان و پژوهشگران بشناساند و از این طریق در جهت معرفی این نهاد و کارکردهای آن به عموم ملت ایران، گامی مفید بردارد. همچنین به نظر می‌رسد که با بررسی دیدگاه‌ها و نظرات آن بزرگواران، در عین اینکه می‌توان از اندیشه آنان آگاهی پیدا کرد، بتوان عملکرد شورای نگهبان را با رهنمودهای ولی فقیه سنجید و میزان حرکت آن نهاد را در جهت فرامین رهبری آزمود.

در اثر پیش روی، مطالب از کتاب صحیفه نور حضرت امام خمینی (قدس سره الشریف) و سایت رسمی دفتر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) استخراج شده است و در عین حال به دو اثر مشابه در این خصوص به نام‌های «شورای نگهبان در کلام ولایت» و «شورای نگهبان از منظر ولایت» عطف توجه شده است. این مجموعه با جمع‌آوری بیانات، در هفت بخش تلاش کرده است تا با تفکیک موضوعی آن، مراجعه کنندگان را در درک نظر این بزرگواران در موضوعات مورد نظر آنها یاری کند و بدین جهت تعداد معدودی از بیانات را که در دو بخش مورد تأکید و اهمیت بودند، به صورت تکراری به کار برده است. همچنین تلاش شده است که با عنوان‌بندی بیانات، دسترسی مراجعه کنندگان به مطلب مورد نظر تسهیل گردد و حتی‌المقدور بیانات با موضوع مشابه در ذیل یک عنوان به کار روند. امید است که این اثر بتواند در شناساندن هرچه بهتر شورای نگهبان به مردم شریف و ایجاد تحول مثبت در عملکرد و سازوکار آن شورا، نقش مثبتی ایفا کند.

بخش اول:

جایگاه شورای نگهبان در نظام جمهوری اسلامی

الف) جایگاه نهاد شورای نگهبان

امام خمینی (قدس سره الشریف)

شورای نگهبان حافظ اسلام و قانون اساسی

۱- شورای محترم نگهبان، که حافظ احکام مقدس اسلام و قانون اساسی هستند، مورد تأیید اینجانب می‌باشند. و وظیفه آنان بسیار مقدس و مهم است.^(۱)

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

شورای نگهبان عماد ملت و مایه آرامش مؤمنین

۱- شورای نگهبان، عماد ملت و دین و مایه اطمینان و سکینه قلب مؤمنین است و در حقیقت نبض نظام اسلامی به شمار می‌رود. وقتی شورای نگهبان مثل همه دوره‌های گذشته آن، قوی و قاطع و دقیق باشد، موجب آرامش کسانی می‌شود که دلشان برای اسلام می‌تپد و آرزویشان تحقق اهداف اسلامی و شریعت حقه نبویه است.^(۲)

شورای نگهبان مطمئن‌ترین دستگاه نظام

۲- شورای نگهبان مطمئن‌ترین دستگاه و ارگانی است که انقلاب به نظام کشور بخشیده است.^(۳)

شورای نگهبان مؤثرترین دستگاه برای حفظ سلامت نظام

۳- ما برای این‌که به طور کلی از سلامت نظام مطمئن باشیم، مهمترین و رساترین و فعالترین و مؤثرترین مجموعه‌ی ما همین شورای نگهبان است.^(۴)

شورای نگهبان مظهر اعتماد مردم

۴- شورای نگهبان همچنان که واقعاً وسیله‌ی اعتماد عمومی بوده است، باید مظهر

۱- پیام به مناسبت ۲۲ بهمن و سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی، ۲۲ بهمن ۱۳۶۳.

۲- بیانات در مراسم بیعت اعضای شورای نگهبان، ۲۱ خرداد ۱۳۶۸.

۳- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

۴- همان.

این اعتماد هم باشد.^(۱)

شورای نگهبان در اوج اقتدار قانونی و معنوی

۵- امروز هم بحمدالله شورای نگهبان در اوج اقتدار قانونی و معنوی است؛ و هم در قضیه‌ی قوانین، و هم در قضایای فرعی ... مورد قبول مردم و مورد اعتماد و توجه دستگاه‌ها و پشتیبان نظام است.^(۲)

شورای نگهبان امین و مؤتمن نظام و مردم

۶- شورای نگهبان در حرف و اقدام و کار خودش، امین و مؤتمن است و همه موظفند که به چشم امین به آن نگاه کنند.^(۳)

تفاوت شورای نگهبان با طراز اول^(۴)

۷- در قانون اساسی ما، شورای نگهبان حتی نقشی مهم‌تر از طراز اولی که در صدر مشروطیت گذاشته شد، دارد. اولاً طراز اول، به مسائل قانون اساسی و امثال اینها کاری

۱- همان.

۲- همان.

۳- همان.

۴- طراز اول مرجعی بود که بر اساس متمم قانون اساسی مشروطه و طبقه تطبیق قوانین مجلس با احکام شرع را برعهده داشت تا قوانینی برخلاف شرع مقدس به تصویب مجلس ملی نرسد. متن اصل دوم قانون اساسی مشروطه بدین شرح است:

مجلس مقدس شورای ملی که به توجه و تأیید حضرت امام عصر عجل‌الله‌فرجه و بذل مرحمت اعلی حضرت شاهنشاه اسلام خلدالله سلطانه و مراقبت حجج اسلامیه کثرالله امثالهم و عامه ملت ایران تأسیس شده است، باید در هیچ عصری از اعصار، مواد قانونیه آن مخالفتی با قواعد مقدسه اسلام و قوانین موضوعه حضرت خیرالانام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نداشته باشد و معین است که تشخیص مخالفت قوانین موضوعه با قواعد اسلامیه بر عهده علمای اعلام ادام‌الله برکات وجودهم بوده و هست؛ لهذا رسماً مقرر است در هر عصری از اعصار، هیئتی که کم‌تر از پنج نفر نباشد از مجتهدین و فقهایی متدینین که مطلع از مقتضیات زمان هم باشند، به این طریق که علمای اعلام و حجج اسلام مرجع تقلید شیعه اسلام، بیست نفر از علماء که دارای صفات مذکوره باشند معرفی به مجلس شورای ملی بنمایند؛ پنج نفر از آنها را یا بیش‌تر به مقتضای عصر، اعضای مجلس شورای ملی بالاتفاق یا به حکم قرعه تعیین نموده، به سمت عضویت بشناسند تا موادی که در مجلسین عنوان می‌شود به دقت مذاکره و غوررسی نموده، هر یک از آن مواد معنونه که مخالفت با قواعد مقدسه اسلام داشته باشد طرح و رد نمایند که عنوان قانونیت پیدا نکند و رأی این هیئت علما در این باب، مطلق و متبع خواهد بود و این ماده تا زمان ظهور حضرت حجت عصر عجل‌الله‌فرجه تغییرپذیر نخواهد بود.

نداشت؛ فقط به مسأله‌ی شرع کار داشت؛ ثانیاً این کسانی که امروز در شورای نگهبان هستند، با مسائل کشور و مسائل انقلاب و مشکلاتی که بر سر راه انقلاب هست، واقف‌ترند، تا آن کسانی که در آن روز می‌خواستند در نقش طراز اول کار کنند.^(۱)

شورای نگهبان حساس‌ترین دستگاه قانونی

۸- این شورا [شورای نگهبان] در مجموعه‌ی سازمان قانونی کشور، حساسترین دستگاه قانونی است و به لحاظ شخصیت اعضاء آن، جایگاه مهم، والا و برگزیده‌ای در جامعه دارد.^(۲)

۹- شورای نگهبان به یک معنا حساس‌ترین دستگاه قانونی جمهوری اسلامی در مجموعه سازمان قانونی کشور است؛^(۳)

شورای نگهبان مانع انحراف حرکت نظام

۱۰- زیرا هدایت صحیح جامعه و حفظ مسیر کلی اجرا و قانونگذاری از انحراف، در اینجا به وسیله جمعی انجام می‌گیرد و اساس هم در هر جامعه‌ای همین است، چون جهت‌گیری‌های ابتدایی در خیلی جاها خوب و صحیح است اما اشکال بر غالب جوامعی که منحرف شده‌اند. در استدامه و استمرار حرکت است که باید صحیح بماند.^(۴)

۱۱- اگر ما در یک نظام، دستگاهی را فرض کنیم که به شکل قانونی مانع از پدید آمدن انحراف می‌شود، آن دستگاه را باید واقعاً دستگاه بسیار مهم و حساسی شمرد و شورای نگهبان این گونه است.^(۵)

شورای نگهبان مرکز اساسی و حیاتی نظام

۱۲- ما از ابتدای تشکیل شورای نگهبان احساس می‌کردیم که اینجا یک نقطه و مرکز حیاتی است. هرچه هم که می‌گذرد، این احساس بیشتر در ما به وجود می‌آید و فکر می‌کنم که هر کسی بر اوضاع کشور ناظر باشد، همین را احساس می‌کند که اینجا

۱- همان.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۳ آبان ۱۳۷۱.

۳- همان.

۴- همان.

۵- همان.

یک مرکز اساسی و حیاتی برای اداره کشور و جهت گیری صحیح است.^(۱)

شورای نگهبان، گلوگاه و مرکز حیاتی اداره و جهت گیری کشور

۱۳- شورای نگهبان گلوگاه ... و نیز مرکزی حیاتی برای اداره کشور و جهت گیری های اساسی محسوب می شود.^(۲)

۱۴- شورای نگهبان نقطه تضمین و تأمین برای نظام اسلامی است. ... شورای نگهبان در مجموعه تشکیلات نظام جمهوری اسلامی، مثل بقیه دستگاه ها نیست که بگوییم ارگان ها و تشکیلات مختلفی هستند؛ بعضی مهم ترند، بعضی کم اهمیت ترند؛ این هم یکی از آنها؛ نه. شورای نگهبان مثل بعضی از پدیده های یک نظام - مانند قانون اساسی - وضع ویژه ای دارد. شورای نگهبان تشکیلاتی است که اگر خوب باشد و درست کار کند، این نظام دیگر خطر انحراف از دین نخواهد داشت. این چیز کمی نیست. این چیز قابل مقایسه ای با چیزهای دیگر نیست. ببینید از مشروطه تا پیروزی انقلاب اسلامی بر اثر انحراف از موازین دینی چقدر ضرر کردیم! دهها سال این کشور خسارت دید؛ به خاطر این که از اصول دینی انحراف حاصل شد. با این که اساس مشروطیت بر پایه دین بنا شده بود؛ اما رعایت نشد و آن قضیه طراز اوّل مورد توجه قرار نگرفت. بعد هم با دین مخالفت شد و پدیده های دینی آن نظام از بین رفت؛ اما غیردینی هایش تقویت گردید و آن چیزی شد که شما دیدید یک کشور و یک ملت چه خسارتی را در طول این چند ده سال دوران مشروطه تا پیروزی انقلاب اسلامی متحمل شد. یکی از بزرگترین خسارت هایش حکومت خاندان پهلوی بود؛ تسلط آن دیکتاتوری عجیب و حقیقتاً کم نظیر در تاریخ. شما این را بدانید که وقتی یک نظام، تضمین بقا بر روال دینی نداشته باشد، این چیزها در انتظارش است.^(۳)

۱۵- صیانت از هویت اسلامی نظام و جلوگیری از استحاله تدریجی آن افتخار و شرف شورای نگهبان است و حفظ پیکره و محتوای نظام اسلامی از طریق انطباق

۱- همان.

۲- همان.

۳- بیانات در دیدار اعضای هیأت های نظارت شورای نگهبان، ۱۴ بهمن ۱۳۷۴.

قوانین با اسلام و قانون اساسی وظیفه بزرگی است که شورای نگهبان، به عنوان یک نهاد بسیار مهم و حقیقتاً اساسی نظام، در ۲۰ سال گذشته انجام داده است.^(۱)

۱۶- این نهاد بر اساس قانون، موظف است از ورود ناخالصی‌ها به ارکان نظام، جلوگیری کند و اگر شورای نگهبان این وظیفه را بر عهده نداشت، یقیناً نظام دچار مشکلات فراوان می‌شد.^(۲)

شورای نگهبان حافظ اسلام و قانون اساسی

۱۷- سهوها و نسیان‌ها و خطاها در همه امور، متصور است و از همه کس قابل صدور است، آنها بحث دیگری است؛ اما پیکره نظام، انطباقش با اسلام، انطباقش با موازین اسلامی و با قانون اساسی، مرهون حضور و دقت شورای نگهبان است و کار بسیار بزرگی است.^(۳)

شورای نگهبان تضمین‌کننده قوام نظام

۱۸- اسلامیت نظام، مهمترین نهاد جمهوری اسلامی ایران است که قوام نظام به استمرار اسلامیت آن است، و شورای نگهبان تضمین‌کننده این امر بسیار مهم به شمار می‌رود.^(۴)

شورای نگهبان حافظ هویت نظام

۱۹- شورای نگهبان هویت مورد نظر نظام و وجود و عدم وجود آن، به معنای وجود و عدم وجود نظام جمهوری اسلامی ایران است.^(۵)

بود و نبود شورای نگهبان به معنای بود و نبود نظام

۲۰- شورا [شورای نگهبان] برای نظام اهمیت حیاتی دارد، یعنی حقیقتاً بود و نبود شورا به معنای بود و نبود نظام جمهوری اسلامی است؛ در این هیچ تردیدی نباید بکنید.^(۶)

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان.

۵- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۱۱ مهر ۱۳۸۰.

۶- همان.

شورای نگهبان تضمین کننده ارزش‌ها و اصول انقلاب

۲۱- بدون شورای نگهبان، بدون دستگاهی که تضمین کند سلامت این خطی را که حکومت دارد دنبال می‌کند، معقول نیست که یک نظام دارای اصول، دارای ارزش‌ها و دارای اهداف، بتواند کار خودش را دنبال بکند.^(۱)

حکیمانه بودن پیش‌بینی شورای نگهبان

۲۲- اصل ایجاد شورای نگهبان در قانون اساسی، یک کار ضروری و لازم و کاملاً متین و حکیمانه بود. امروز هم هرچه بیشتر پیش می‌رویم، به اهمیت حضور شورای نگهبان بیشتر پی می‌بریم.^(۲)

شورای نگهبان مورد بمباران تبلیغاتی دشمن

۲۳- دشمنان نظام اسلامی هم در تبلیغاتِ خودشان یکی از نقاطی که متصل - شاید در هیچ برهه‌ای نباشد که این نقطه را فراموش کنند - مورد بمباران تبلیغاتی قرار می‌دهند، شورای نگهبان است. آنها از وجود این دستگاه مهم و اثرگذار ناراحتند.^(۳)

وجود نهاد مشابه شورای نگهبان در همه نظام‌ها

۲۴- اصول حاکم بر هر نظامی، ارزش‌های معتبر در هر نظامی، با هم متفاوت است؛ ولی تقریباً در همه جا دستگاهی وجود دارد که تأیید کند، امضاء کند، تصدیق کند که کاری که دارد به وسیله‌ی حکومت انجام می‌گیرد، بر روی خط ارزش‌ها و در جهت اهداف آن نظام است.^(۴)

وجود نهاد ناظر بر اصول حاکم کشور در همه نظام‌ها

۲۵- آن روزی که بحث شورای نگهبان مطرح شد - البته قاعده همین بود که برای اطمینان از اسلامی بودن و شرعی بودن حرکت دولت اسلامی، دستگاه ناظری وجود داشته باشد - این معنا به ذهن انسان می‌رسید؛ لیکن همان روز هم وقتی نگاه شد به دستگاه‌های دنیای کنونی و دنیای مدرن، دیدیم همه جا تقریباً چنین چیزی وجود دارد.

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۰ تیر ۱۳۸۶.

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان.

یعنی در هیچ نظام مستحکم عقلانی‌ای شاید نشود فرض کرد و پیدا کرد جائی را که برای مراقبت و نظارت بر اجرای اصول حاکم بر آن نظام، دستگاهی وجود نداشته باشد؛ این، همه جائی است.^(۱)

شباهت شورای نگهبان به نظام‌های عقلایی دیگر

۲۶- پیش‌بینی شورای نگهبان در قانون اساسی، علاوه بر اینکه یک فهم و درک عمیق صحیح از مجاری امور در اداره‌ی کشور را نشان می‌داد، از ناحیه‌ی شباهت به نظام‌های عقلانی دیگر هم این کار، یک کار صحیح و متین و حکیمانه به حساب می‌آمد.^(۲)

شورای نگهبان نهاده‌ی بی‌بدیل در قانون اساسی

۲۷- مسئله‌ی شورای نگهبان در قانون اساسی کشور ما، یک مسئله‌ی بسیار مهم و بزرگ و منحصر به فرد است. هم وظیفه‌ی تشخیص موافقت قوانین مجلس با شرع مقدس و با قانون اساسی، بسیار وظیفه‌ی بزرگی است؛ که اگر این وظیفه نباشد، ادامه‌ی اسلامی بودن و شرعی بودن حکومت به هیچ وجه تضمین ندارد - این، آن نقطه‌ی حساسی است که تضمین کننده‌ی ادامه‌ی حیات اسلامی این نظام است - هم وظیفه‌ی تفسیر قانون اساسی، بسیار وظیفه‌ی سنگین و با اهمیتی است؛ ... وظیفه‌ی نظارت شورای نگهبان بر انتخابات و تضمین صحت انتخابات، از جمله‌ی کارهای بسیار بزرگ و مهمی است که در قانون اساسی بر عهده‌ی شورای نگهبان گذاشته شده است. اگر نظارت شورای نگهبان نباشد، و اگر تأیید صحت انتخابات به وسیله‌ی شورای نگهبان انجام نگیرد، اصل این انتخابات زیر سؤال خواهد رفت و اعتبار خود را از دست خواهد داد.^(۳)

۱- همان.

۲- همان.

۳- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۲۹ خرداد ۱۳۸۸.

ب) جایگاه اعضای شورای نگهبان

امام خمینی (قدس سره الشریف)

مورد شناخت و وثوق بودن فقهای شورای نگهبان

۱- شورای نگهبان این فقهایی که در آنجا هستند، تمامشان را من از نزدیک سال‌های طولانی می‌شناسم. باید بگویم اینها را من بزرگ کرده‌ام.^(۱)

لیاقت و تعهد فقهای شورای نگهبان

۲- حضرات فقهای محترم مذکور [فقهای شورای نگهبان] در متن، لیاقت و تعهدشان محرز است و در مدت طولانی این خدمت آشنایی وافر به مسائل جاریه دارند.^(۲)

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

تمجید از شخصیت والای اعضای شورای نگهبان

۱- جهات اخلاقی باید خیلی با دقت رعایت بشود. البته آقایانی که بحمد الله در رأس هستند - چه خود آقایان شورای نگهبان، چه آقایانی که همکاری می‌کنند - نزاهت و طهارتشان اظهر از این است که کسی بخواهد درباره آن چیزی بگوید، یا چنین توصیه‌هایی بکند.^(۳)

۲- گروه‌هایی که در داخل کشور اسلامی ما مشغول فعالیت هستند، علی اختلاف مذاق‌ها و سلیقه‌شان، همه مدعن به این هستند که شورای نگهبان از لحاظ افراد و اشخاص، یک دستگاه مهم، والا و برگزیده است.^(۴)

۳- [شورای نگهبان] به لحاظ شخصیت اعضا، آن، جایگاه مهم، والا و برگزیده‌ای در جامعه دارد.^(۵)

۱- بیانات در جمع نمایندگان اصناف و بازاریان تهران و سراسر کشور، ۱۰ بهمن ۱۳۶۱.

۲- نامه انتصاب مجدد سه تن از فقهای شورای نگهبان، ۲۲ خرداد ۱۳۶۵.

۳- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

۴- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۳ آبان ۱۳۷۱.

۵- همان.

۴- الحمد لله مجموعه شورای نگهبان، مجموعه بسیار با ارزش و گرانبهائی است؛ فقها و حقوقدانان محترم؛ شخصیت‌های خوشنام، خوش سابقه و امین.^(۱)

مورد اعتماد بودن اعضای شورای نگهبان

۵- من شخصاً به آقایان در حد اعلای اعتماد، اعتماد دارم. من شماها را از لحاظ اخلاقی و علمی، عادل و زکی و نزیه می‌دانم و مطمئنم که مصلحت هم آن طوری که هست، در ذهن آقایان واقعاً وجود دارد و ضوابط کاملاً رعایت خواهد شد.^(۲)

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۴ دی ۱۳۸۲.
 ۲- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

بخش دوم:

نقش امام خمینی (قدس سره الشریف) در تشکیل و حفظ شورای نگهبان

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

لزوم پیروی از امام در تکریم شورای نگهبان

۱- [امام خمینی (ره)] شورای نگهبان را بسیار بزرگ می‌دانستند و بارها در وصایا و بیاناتشان بر اهمیت آن تأکید می‌کردند. من هم ان شاء الله همان خط و راه را خواهم رفت.^(۱)

نقش امام در حفظ شورای نگهبان

۲- خوشبختانه حضور امام (رضوان الله تعالی علیه) در انقلاب، با آن قاطعیت و آن بصیرت و آن حزم و آن حکمتی که در ایشان بود، اجازه نداد که دشمنان بخواهند نسبت به شورای نگهبان همان کاری را بکنند که با طراز اول کردند. امروز هم بحمدالله شورای نگهبان در اوج اقتدار قانونی و معنوی است.^(۲)

نقش امام در دفاع از شورای نگهبان

۳- شواهد متعددی از همه طرف برای انسان روشن می‌کند که چه فکر درستی بود گذاشتن این شورا در قانون اساسی، و چه لطف بزرگی کرد خدای متعال برای این کار، و امام بزرگوار ما که اینطور محکم در مقابل شبهات ایستادند و از شورای نگهبان دفاع کردند؛ ایشان چه کار بزرگی را انجام می‌دادند و در نظر داشتند.^(۳)

۱- بیانات در مراسم بیعت اعضای شورای نگهبان، ۲۱ خرداد ۱۳۶۸.

۲- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

۳- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۰ تیر ۱۳۸۶.

بخش سوم:

مسئولیت مردم و مسئولین کشور نسبت به شورای نگهبان

الف) لزوم حراست از جایگاه شورای نگهبان

امام خمینی (قدس سره الشریف)

احترام به نظر شورای نگهبان

۱- آن چیزی را که مجلس به آن رأی می‌دهد و شورای نگهبان آن را موافق قانون و موافق شرع می‌داند، [همه] باید اینها را بپذیرند.^(۱)

پذیرش مطلق نظرات شورای نگهبان

۲- در عین حال که اعتقادتان این است که اینها [اعضای شورای نگهبان] اشتباه کرده‌اند، در عین حال باید بپذیرید [رأی آنها را]، چاره ندارید.^(۲)

زیر سؤال نبردن نظر شورای نگهبان

۳- باید همه توجه داشته باشند، به مجرد این که یک مطلبی بر خلاف رأی یک نفر است، نباید بگویند شورای نگهبان درست نیست. این خودش درست نیست، باید خودش را اصلاح بکند و این گرفتاری هست برای ملت ما و من امیدوارم که مجلس یک مجلس اسلامی باشد.^(۳)

مقبول بودن شورای نگهبان

۴- نباید از مردم پذیرفت، از کسی پذیرفت که ما شورای نگهبان را قبول نداریم. نمی‌توانی قبول نداشته باشی. مردم رأی دادند به اینها، مردم به قانون اساسی شانزده میلیون تقریباً یا یک قدری بیش‌تر رأی دادند به قانون اساسی. مردمی که به قانون اساسی رأی دادند منتظرند که قانون اساسی اجرا بشود؛ نه هر کس از هر جا صبح بلند می‌شود، بگوید: من شورای نگهبان را قبول ندارم، من قانون اساسی را قبول ندارم، ...^(۴)

عدم احترام به نظر شورای نگهبان سبب ایجاد دیکتاتوری

۵- دیکتاتوری همین است که نه به مجلس سر فرود می‌آورند و نه به قوانین مجلس

۱- بیانات در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۶ خرداد ۱۳۶۰.

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان.

و نه به شورای نگهبان و نه به تأیید شورای نگهبان.^(۱)

خطرناک بودن تضعیف شورای نگهبان

۶- تضعیف و توهین به فقهای شورای نگهبان امری خطرناک برای کشور و اسلام است. همیشه انحرافات به تدریج در یک رژیم وارد می شود و در آخر رژیمی را ساقط می نماید. لازم است همه به طور اکید به مصالح اسلام و مسلمین توجه کنیم و به قوانین، هرچند مخالف نظر و سلیقه شخصی مان باشد احترام بگذاریم و به این جمهوری نو پا که مورد هجوم قدرت ها و ابر قدرت هاست وفادار باشیم.^(۲)

عبرت گرفتن از عاقبت طراز اول

۷- تکلیف شرعی است که نگذارید مسائل شوم مشروطیت تکرار شود و عبرت بگیرید از آنجا. در آن زمان به تدریج فقها [که وظیفه نظارت بر اسلامی بودن قوانین را داشتند] از مجلس بیرون رانند و بر سر این ملت آوردند آنچه دیدیم.^(۳)

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

تضعیف شورای نگهبان، ضربه ای جبران ناپذیر

۱- اگر خدای ناکرده روزی شورای نگهبان تضعیف بشود - چه تضعیف حیثیتی، و چه تضعیف هویتی و درونی - مطمئناً ضربه ای جبران ناپذیر به انقلاب خواهد خورد.^(۴)

معارضه با شورای نگهبان، حرکت در خط مخالفان طراز اول

۲- هرکس که این موقعیت را برای شورای نگهبان نپسندد و با آن معارضه و مقابله بکند، آگاهانه و یا ناآگاهانه در همان خطی قرار گرفته که یک روز قبل از رضاخان و در زمان رضاخان، در راه حذف آن طراز اول اقداماتی انجام گرفت و نتایجی به بار آورد.^(۵)

۱- بیانات در جمع اقشار مختلف مردم، اعضای ستاد انجمن های اسلامی وزارت بهداشتی و بهزیستی، ۱۸ خرداد ۱۳۶۰.

۲- بیانات در جمع مردم، ۲۵ اردیبهشت ۱۳۶۳.

۳- همان.

۴- بیانات در مراسم بیعت اعضای شورای نگهبان، ۲۱ خرداد ۱۳۶۸.

۵- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

حمایت از شورای نگهبان، وظیفه رهبر

۳- وظیفه بنده هم این است که از شورای نگهبان همیشه حمایت بکنم. هم از کلیت شورای نگهبان و هم از حیثیت و اعتبار شورای نگهبان. امیدوارم ان شاء الله این وظیفه را بتوانم آن چنان که خدای متعال راضی است انجام بدهم.^(۱)

جلوگیری از اهانت به شورای نگهبان

۴- صلاحیت شورای نگهبان در زمینه نظارت بر صلاحیت نامزدهای انتخاباتی سبب می شود که عده ای با این شورا مخالف باشند، این گروه همواره «با استفاده از روش های گوناگون تبلیغاتی - سیاسی و گاهی با اهانت، شورای نگهبان را زیر سؤال می برند؛ که البته اگر این اقدامات با اهانت، همراه شود، مسؤولان مختلف نظام و قوای سه گانه، موظف به جلوگیری از آن هستند. ... [بنابراین] بر خود وظیفه می دانم از این شورا به عنوان یک نهاد قانونی و رسمی و دارای نقشی مهم، به طور قاطع دفاع کنم.»^(۲)

تضعیف نکردن شورای نگهبان

۵- بعضی شورای نگهبان را تضعیف می کنند؛ ... اشکال داشتن به یک کار یا دو کار یا ده کار - که بعضی از این اشکال ها هم طوری است که اگر توضیحی داده شود، ممکن است برطرف هم بشود؛ ولو برطرف هم نشود - موجب نمی شود که ما نهادها را تضعیف کنیم.^(۳)

تعرض نکردن به صلاحیت های شورای نگهبان

۶- شکی نیست که شورای نگهبان وظائفی قانونی دارد. به این وظائف مصرح در قانون اساسی - که نظارت بر انتخابات و تشخیص صلاحیت ها و این چیزهاست - باید تعرض نشود.^(۴)

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۲- همان.

۳- بیانات در خطبه های نماز عید سعید فطر، ۷ دی ۱۳۷۹.

۴- بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۶ اسفند ۱۳۸۸.

ب) همکاری با شورای نگهبان در انجام وظایف قانونی

امام خمینی (قدس سره الشریف)

تصویب قوانین مطابق نظرات شورا در مجلس

۱- شما آقایان [نمایندگان مجلس شورای اسلامی] باید توجه به این معنا بکنید که مسائل را طوری طرح بکنید، مسائل را طوری رأی به آن بدهید که در شورای نگهبان رد نشود؛ یا اگر رد می شود در هر سالی یکی دو تایش رد بشود. اما شما از این ور یک ماه زحمت بکشید و صحبت بکنید و رد و ایراد بکنید و یک مسئله ای را تمام کنید، آنها بعد از چند روز بگویند اینها خلاف شرع است، با اسلام نمی سازد، یا با قانون اساسی مخالف است که آن هم از روی اسلام است، این وهن برای مجلس می آورد و این خوف برای ما ایجاد می کند که مبدا یک وقتی مردم خیال کنند که اینها تدین ندارند؛ توجه ندارند که نه، تدین دارند، دیدشان آن دیدی که باید باشد بعضی شان نیست و الا نه اینکه بی تدین باشند، خیر خواهند، حسن نیت دارند، تدین دارند، اما این طور نیست که همه اینها در دیده ها یک طور باشند، و همه اینها در مسائل یک طور باشند. باید طوری بشود که اگر شما با هم اختلاف کردید، مثل اختلاف دو تا مجتهد باشد در مسائل، اختلافی باشد که دو مجتهد با هم دارند. آن اختلاف اگر باشد، پیش مردم هم مقبول است، پیش شورای نگهبان هم مقبول می شود.^(۱)

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

کمک به شورای نگهبان وظیفه همه

۱- از آنجایی که شورای نگهبان مسئولیت نظارت بر انتخابات ها را بر عهده دارد؛ باید همه دعا کنیم و توفیق آنها را از خدا بخواهیم و به آنها کمک کنیم.^(۲)

کمک به شورای نگهبان در تأمین اطلاعات لازم

۲- دستگاه های ذیربط، کاملاً موظفند که تمامی اطلاعات مورد نیاز شورای نگهبان

۱- بیانات در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۴ بهمن ۱۳۶۱.

۲- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳ بهمن ۱۳۷۸.

را در اختیار این نهاد قرار دهند.^(۱)

خیانت بودن عدم مساعدت شورای نگهبان در انجام وظایفش

۳- این حرف که مسئول اطلاعاتی کشور به شما اطلاع ندهد، اصلاً قابل قبول نیست - که این کار را نکنند - یعنی چنانچه اطلاعی دارد و نمی‌دهد، بلاشک خیانت است؛ یعنی بدون هیچ تردید این اسمی غیر از خیانت ندارد! اطلاعی داشته باشند و این اطلاع را به مرکزی از نظام که به آن احتیاج دارد، ندهند! این بلاشک نامی غیر از خیانت ندارد؛ موظفند که بدهند.^(۲)

ج) لزوم حفظ حرمت و شأن و مقام شورای نگهبان

امام خمینی (قدس سره الشریف)

افساد فی الارض بودن فضا سازی علیه شورای نگهبان

۱-مجلس اگر رأی داد و شورای نگهبان هم آن رأی را پذیرفت، هیچ کس حق ندارد یک کلمه راجع به این بگوید. من نمی‌گویم رأی خودش را نگوید، اما اگر بخواهد فساد کند، به مردم بگوید که این شورای نگهبان کذا و این مجلس کذا، این فساد است و مفسد است یک همچو آدمی، تحت تعقیب مفسد فی الارض باید قرار بگیرد.^(۳)

میزان بودن تشخیص شورای نگهبان در نظارت بر مصوبات

۲- تشخیص شورای نگهبان که این مخالف قانون نیست و مخالف اسلام هم نیست، میزان است که همه ما باید بپذیریم. من هم ممکن است با بسیاری از چیزها، من که یک طلبه هستم، مخالف باشم. لکن وقتی قانون شد [تصویب] خوب، ما هم می‌پذیریم. بعد از این که یک چیزی قانونی شد دیگر نق زدن در آن، اگر بخواهد مردم را تحریک بکند، مفسد فی الارض است؛ و باید با او دادگاه‌ها عمل مفسد فی الارض بکنند.^(۴)

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۲- همان.

۳- بیانات در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۶ خرداد ۱۳۶۰.

۴- همان.

احترام به فقهای شورای نگهبان

۳- حضرات آقایان فقهای شورای نگهبان را با آشنایی و شناخت تعیین کردم و احترام به آنان و حفظ مقامشان را لازم می‌دانم و امید دارم که این نحو امور [بی‌احترامی به آنها] دیگر تکرار نشود.^(۱)

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

حکم شورای نگهبان بسان حکم یک قاضی امین

۱- هر قاضی عادل هم وقتی که قضاوت می‌کند، ممکن است یک نفر در دلش به او اعتراض داشته باشد - چون بین ماها عصمت که نیست - و آن اعتراض بحق هم باشد؛ اما حکم قاضی، حکم یک امین مؤتمن است و بایستی عملاً مورد اعتماد قرار بگیرد. امروز وضع شورای نگهبان این‌طور است؛ هم در قوانین، هم در تصرفات اجرایی و شبه اجرایی - از این قبیلی که ما در باب انتخابات مشاهده می‌کنیم - بایستی مورد اعتماد و قبول و ائتمان مردم باشد و بحمدالله هست و هیچ کس نباید به خودش اجازه بدهد که از این موقعیت و مقام شامخ معنوی‌یی که قانون برای شورای نگهبان معین کرده، خطی انجام بدهد و نسبت به آن خدشه‌یی وارد کند. با علم و معرفت و بصیرت به این موقعیت است که ما در باب تصرفات شورای نگهبان حرف می‌زنیم و نسبت به آن تصمیم‌گیری می‌کنیم.^(۲)

هتک حرمت شورای نگهبان، خطایی بزرگ و غیرقابل قبول

۲- کسانی هم که در بیرون این مجموعه هستند، همین‌طور باید رعایت کنند. آنهایی که قلمی به دستشان هست، تربیونی در اختیارشان هست، بفهمند که اعتراض کردن، بی‌احترامی کردن و هتک حرمت شورای نگهبان، خطای کوچکی نیست. قابل قبول و قابل تحمل نیست.^(۳)

۱- بیانات در جمع مردم، ۲۵ اردیبهشت ۱۳۶۳.

۲- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

۳- بیانات در دیدار اعضای هیأت‌های نظارت شورای نگهبان، ۱۴ بهمن ۱۳۷۴.

حفظ حرمت و احترام شورای نگهبان

۳- چنین دستگاهی که این همه اهمیت دارد، باید ابهت و اقتدار و تکریم و حرمتش حفظ شود. هم خود آقایان محترمی که در این شورا و یا منتسب به این شورا هستند - مثل شما آقایان - بایستی این ابهت و احترام و حرمت را حفظ کنند، هم دیگران که در بیرون شورا هستند. مبدا خدای نکرده کسی از هیأت‌های نظار در گوشه‌ای از کشور کاری کند که دهان بدخواهی را باز کند و احترام شورای نگهبان هتک شود؛ یا در بیان مطالب طوری حرف زده شود که احیاناً کسانی به عنوان اعتراض - نه از سر خیرخواهی - حرمت شورای نگهبان را هتک کنند.^(۱)

تبدیل نشدن اعتراض به قضاوت شورا، به اعتراض به خود شورا

۴- حتی با فرض خطا در روند انجام وظایف شورای نگهبان، کسانی که به حق احساس مسئولیت می‌کنند و می‌بینند این اشکال به آنها وارد نبوده است. ممکن است از طرق گوناگون اعتراض کنند. چنانچه تبلیغات می‌کنند، حرف می‌زنند، احیاناً اهانت می‌کنند و دشنام می‌دهند؛ که این جزو موارد تأسف‌آور نظام است؛ یعنی این که کسانی برای خاطر این که قضاوت علیه آنها بوده، به خودشان حق بدهند که نه فقط به قضاوت اعتراض بکنند، بلکه قاضی را زیر سوال ببرند - در این جا قاضی، شورای نگهبان است - این انحطاط اخلاقی است.

اگر این مخالفت‌ها همراه با ضرب و جنجال و غوغا و اغتشاش و جوسازی و اهانت و این چیزها بود، که دیگر خیلی بد است؛ واقعاً بایست اینها را مسئولان نظام پیگیری کنند.^(۲)

آسیب نرساندن اشتباه جزئی، به کلیت شورای نگهبان

۵- یک وقت در یک جا اختلالی و اشتباهی در آن پیش بیاید، آن اشتباه عملکرد جزئی است و نمی‌تواند کلیت این بنای عظیم و این نهاد حساس را زیر سؤال برد.^(۳)

اهانت به شورای نگهبان، ناسپاسی به رأی ملت

۶- اهانت کردن و تخریب کردن و زیر سؤال ناشیست بردن قوه مقننه - چه مجلس و چه شورای نگهبان که جزو قوه مقننه است - برخلاف مصالح ملت و

۱- همان.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۳- همان.

ناسپاسی نسبت به رأی ملت است. همه باید مراقب باشند.^(۱)

پاسداری از جایگاه شورا و معتبر دانستن رأی آن

۷- وظیفه مسئولین و دستگاه‌های مختلف دیگر نیز پاسداری از جایگاه والای شورای نگهبان و معتبر شماردن رأی قانونی آن است.^(۲)

حفظ حرمت و جایگاه شورای نگهبان، توسط مسئولین

۸- یک وظیفه هم بر عهده دیگران است که پاسداری کنند؛ یعنی نماینده مجلس و وزیر و مسئول دولتی و مسئول قضائی، جایگاه شورا [شورای نگهبان] را با همان اهمیتی که دارد، بشناسند و رعایت کنند و حرمت آن را حفظ کنند و دستور و رأی قانونی‌اش را پاسداری کنند و معتبر بشمرند.^(۳)

شبهه افکنی در کار شورای نگهبان، خواست دشمن

۹- دیدید شما در اوائل همین حوادث بعد از انتخابات - این فتنه‌ی بعد از انتخابات - اولین کاری که شد، تردید افکنی در کار مسئولین رسمی کشور بود؛ در کار شورای نگهبان، در کار وزارت کشور. این تردید افکنی‌ها خیلی مضر است؛ دشمن این را می‌خواهد.^(۴)

تبعیت از تصمیمات شورای نگهبان ولو اشتباه

۱۰- این که بعضی‌ها به این نظارت‌های شورای نگهبان و عوامل نظارتی معترض‌اند. ممکن است اعتراضشان بجا و واقعاً درست هم باشد؛ منتها توجه کنیم که وقتی یک مقام مسئول قانونی مورد اعتماد تصمیمی گرفت، ما تسلیم باشیم. همه‌مان باید تبعیت کنیم. مثلاً مجلس یک قانونی را می‌گذراند؛ ممکن است من به آن قانون اعتراض داشته باشم، بگویم این قانون معیوب است؛ اما قانون است، باید بر طبقش عمل کنم. وقتی یک مقام مسئولی که مورد اعتماد هم هست - مثل شورای نگهبان - تصمیمی گرفت، بایستی تسلیم آن شد، باید تبعیت کرد.^(۵)

۱- بیانات در مراسم تنفیذ ریاست جمهوری، ۱۱ مرداد ۱۳۸۰.

۲- همان.

۳- همان.

۴- بیانات در دیدار جمع کثیری از بسیجیان کشور، ۴ آذر ۱۳۸۸.

۵- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۴ بهمن ۱۳۹۰.

بخش چهارم:

اصول حاکم بر عملکرد شورای نگهبان

امام خمینی (قدس سره الشریف)

الف) لزوم حراست از اسلامیت نظام

در نظر گرفتن خدا، نه مردم

۱- خدا را در نظر بگیرید. اصولاً آنچه که باید در نظر گرفته شود خداست نه مردم، اگر صد میلیون آدم، اگر تمام مردم دنیا یک طرف بودند و شما دیدید که همه آنها حرفی می‌زنند که بر خلاف حکم قرآن است بایستید و حرف خدا را بزنید، و لو اینکه تمام بر شما بشورند. انبیاء همین طور عمل می‌کردند. خلاصه گوش به حرف طبقه مرفه ندهید. خدا ان شاء الله با ما است.^(۱)

صد در صد اسلامی بودن قوانین

۲- شما ناظر بر قوانین مجلس باید باشید و باید بدانید که به هیچ وجه ملاحظه نکنید. باید قوانین را بررسی نمایید که صد در صد اسلامی باشد.^(۲)

توجه به حکم خدا

۳- باید به حکم خدا عمل کنید و به این هم کاری نداشته باشیم که چه کسی از این کاری که برای خدا می‌کنیم خوشش می‌آید و یا چه کسی بدش می‌آید. من در تمام مواقعی که مقتضی بوده است، مجلس و شورای نگهبان را تأیید کرده‌ام. ما باید دست به دست یکدیگر بگذاریم تا یک کشور اسلامی درست کنیم. امروز دنیا با ما به خاطر اسلام بد است.^(۳)

انتظار تعریف نداشتن در انجام وظایف

۴- هیچ کدام از ما نباید انتظار تعریف را داشته باشیم. باید به حکم خدا عمل کنیم و به این هم کاری نداشته باشیم که چه کسی از این کاری که برای خدا می‌کنیم خوشش می‌آید و یا چه کسی بدش می‌آید.^(۴)

۱- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۳۰ تیر ۱۳۵۹.

۲- همان.

۳- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۶۲.

۴- همان.

اهمیت حفظ نظام

۵- وظیفه آنان [شورای نگهبان] بسیار مقدس و مهم است. و باید با قاطعیت به وظایف خود عمل نمایند. البته توجه به اهمیت حفظ نظام جمهوری دارند که با آن هیچ حکم و امری مزاحمت نمی‌کند و برای حفظ آن از هیچ کوششی نباید مضایقه کرد.^(۱)

ب) عملکرد شورای نگهبان، مهم‌ترین عامل حفظ این نهاد

توجه به صدمه نزدن عملکرد شورای نگهبان به آینده آن

۱- من با نهاد شورای نگهبان صد در صد موافقم و عقیده‌ام هست که باید قوی و همیشگی باشد، ولی حفظ شورا مقداری به دست خود شماست. برخورد شما باید به صورتی باشد که در آینده هم به این شورا صدمه نخورد. شما نباید فقط به فکر حالا باشید و بگویید آینده هر چه شد، باشد. ... شما باید طوری فکر کنید که این شورا برای همیشه محفوظ بماند.^(۲)

۲- ما مکلفیم تا علاوه بر این که وضع فعلی را حفظ کنیم، نگهبان آینده نظام و اسلام باشیم. شورای نگهبان باید قوی و همیشگی باشد.^(۳)

عدم مداخله در امور اجرایی

۳- شما باید سعی کنید که نگویند می‌خواهید در تمام کارها دخالت کنید، حتی در مسائل اجرایی.^(۴)

عدم تلقی دخالت شورای نگهبان در همه امور

۴- شما روی مواضع اسلام قاطع بایستید، ولی به صورتی نباشد که انتزاع شود شما در همه جا دخالت می‌کنید. صحبت‌های شما باید به صورتی باشد که همه فکر کنند در محدوده قانونی خودتان عمل می‌کنید، نه یک قدم زیاد و نه یک قدم کم. در همان محل قانونی وقوف کنید، نه یک کلمه این طرف و نه یک کلمه آن طرف.^(۵)

۱- پیام به مناسبت ۲۲ بهمن و سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی، ۲۲ بهمن ۱۳۶۳.

۲- بیانات در جمع فقها و حقوقدانان شورای نگهبان، ۱۱ شهریور ۱۳۶۳.

۳- همان.

۴- همان.

۵- همان.

پرهیز از مناقشه با دیگر مراجع قانونی

۵- باید توجه داشته باشید که اگر مباحثات به مناقشات تبدیل شود و جلوی یکدیگر بایستید، اسباب این می‌شود که شورای نگهبان تضعیف شود و در آتیه از بین برود. و آن کسانی که علمایی را که قبلاً کار شورای نگهبان را می‌کردند، کنار گذاشتند، به این خاطر بود، که کم کم آنها را مخالف خود احساس کردند و کنار گذاشتند و بتدریج این شیطنت صورت گرفت. پس همه ما باید بیدار باشیم.^(۱)

ج) انجام وظیفه، در عین توجه به حفظ وحدت و انسجام کشور

حفظ وحدت و پرهیز از اختلاف

۱- اگر ما وحدت خودمان را حفظ کنیم و همصدا و هم جهت باشیم از هیچ چیز نباید بترسیم. مهم این است که با هم خوب باشید و تصمیم داشته باشیم که مستقل و آزاد حرکت کنیم و مطمئن باشید که می‌توانید. ترس آن موقعی است که رؤسا با هم اختلاف داشته باشند و مردم در صحنه نباشند.^(۲)

تلقی نشدن مقابله شورای نگهبان با مجلس و دولت

۲- رفتار شما [اعضای شورای نگهبان] باید به صورتی باشد که انتزاع نشود که شما در مقابل مجلس و دولت ایستاده‌اید. اینکه شما یکی و مجلس یکی، شما یکی و دولت یکی، ضرر می‌زند.^(۳)

د) قاطع بودن و تأکید بر اصلاح اشتباهات

توجه به حکم خدا

۱- محکم باشید و به چیزی جز اسلام و قرآن فکر نکنید.^(۴)

۱- همان.

۲- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۶۲.

۳- بیانات در جمع فقها و حقوقدانان شورای نگهبان، ۱۱ شهریور ۱۳۶۳.

۴- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۳۰ تیر ۱۳۵۹.

قبول اشتباهات و اصلاح آنها

۲- آنچه مهم است این است که ما می‌خواهیم مطابق شرع اسلام مسائل را پیاده کنیم. پس اگر قبلاً اشتباه کرده باشیم باید صریحاً بگوئیم اشتباه نموده‌ایم. و عدول در بین فقها از فتوایی به فتوای دیگر درست همین معنا را دارد. وقتی فقیهی از فتوای خود برمی‌گردد یعنی من در این مسأله اشتباه نموده‌ام و به اشتباهم اقرار می‌کنم. فقهای شورای نگهبان و اعضای شورای عالی قضائی هم باید این طور باشند که اگر در مسئله‌ای اشتباه کردند صریحاً بگویند اشتباه کردیم و حرف خود را پس بگیرند، ما که معصوم نیستیم.^(۱)

نیاز به استوار و قاطع بودن در انجام وظیفه

۳- به شورای نگهبان تذکر می‌دهم که در کار خود استوار باشید و با قاطعیت و دقت، عمل فرمایید و به خدای متعال اتکال کنید.^(۲)

ه) انجام وظایف شورا، بدون ملاحظه اشخاص و گروه‌ها

مقتدر بودن در نگهبانی از اسلام

۱- از حضرات فقهای شورای نگهبان تقاضا می‌شود که در مأموریت مهم خود به هیچ وجه ملاحظه اشخاص و یا گروه‌های انحرافی را ننموده و به وظیفه بسیار خطیر خود قیام و اقدام نموده و نگهبانی از اسلام و احکام مترقی آن نمایند. و خدمت خود را با قدرت تمام در پیشگاه خداوند و ولی مطلق او حضرت ولی‌الله اعظم امام عصر عجل‌الله تعالی فرجه انجام دهند.^(۳)

گوش ندادن به حرف گروه‌های به اصطلاح مترقی

۲- به هیچ وجه گوش به حرف عده‌ای که می‌خواهند یک دسته کوچک مردم ما خوششان بیاید و به اصطلاح مترقی هستند، ندهید.^(۴)

۱- بیانات در جمع فقها و حقوقدانان شورای نگهبان، ۲۰ آبان ۱۳۶۲.

۲- بیانات در جمع مردم، ۲۵ اردیبهشت ۱۳۶۳.

۳- بیانات در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۷ خرداد ۱۳۵۹.

۴- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۳۰ تیر ۱۳۵۹.

مقاوم بودن در مقابل همه‌ها

۳- قاطعانه با این گونه افکار مبارزه کنید. خدا را در نظر بگیرید. ... اگر عملمان برای خدا باشد، خدا ما را موفق می‌کند. [بنابراین در مقابل انتقادات] محکم باشید و به چیزی جز اسلام و قرآن اصولاً فکر نکنید.^(۱)

فقط خدا را در نظر بگیرید

۴- شورای نگهبان بدون ملاحظه از هیچ‌کس، فقط و فقط خدا را در نظر بگیرند.^(۲)

قرار نگرفتن تحت تأثیر قدرت‌ها

۵- از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم چه در نسل حاضر و چه در نسل‌های آینده، که با کمال دقت و قدرت و وظایف اسلامی و ملی خود را ایفا و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند و با ملاحظه ضرورات کشور که گاهی با احکام ثانویه و گاهی به ولایت فقیه باید اجرا شود توجه نمایند.^(۳)

و) بی‌توجهی به دشمنی دشمن

توقع احترام و تعریف نداشتن

۱- شما توقع نداشته باشید که مورد اهانت واقع نشوید. همه می‌دانید تا کسی کاری انجام ندهد کسی به او توهین نمی‌کند. توهین برای کسانی است که می‌خواهند زنده باشند، هیچ کدام از ما نباید انتظار تعریف داشته باشیم. باید به حکم خدا عمل کنیم و به این هم کار نداشته باشیم که چه کسی از این کارها که برای خدا می‌کنیم خوشش می‌آید و یا چه کسی بدش می‌آید.^(۴)

سستی نکردن در اجرای احکام خدا

۲- مبدا از حرف‌های خارجی‌ها بترسیم و در پیاده کردن احکام خدا سستی نکنیم.

۱- همان.

۲- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۲۰ آذر ۱۳۶۲.

۳- وصیت نامه سیاسی امام خمینی (قدس سره الشریف)، بند (ز).

۴- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۶۲.

نگرانی من از این است که نکند سستی کنیم و در پیاده کردن اسلام دقت لازم را نماییم، بعداً اشکالی پیش بیاید. نکند مثل مشروطه شود که ترسم از آن است که مبدا ما مسائل را به صورتی محکم تحویل دسته بعد ندهیم، ترسم از آن است که مبدا از حرف‌های خارجی‌ها بترسیم و در پیاده کردن احکام خدا سستی کنیم.^(۱)

لزوم قرار نگرفتن، تحت تأثیر جو

۳- البته توجه به اهمیت حفظ نظام جمهوری دارند که با آن هیچ حکم و امری مزاحمت نمی‌کند و برای حفظ آن از هیچ کوششی نباید مضایقه کرد و معلوم است آقایان با تعهدی که دارند تحت تأثیر هیچ جوی واقع نمی‌شوند.^(۲)

ز) انجام وظیفه، بی‌توجه به عملکرد سایر قوا و نهادها

نظارت بر عملکرد مجلس

۱- بحمد الله مجلس ما مجلسی است اسلامی و قوانین خلاف اسلام تصویب نخواهد شد؛ ولی شما [فقه‌های شورای نگهبان] وظیفه دارید ناظر باشید.^(۳)

جلوگیری از اجرای قوانین و مقررات خلاف شرع سابق

۲- شورای نگهبان، شورای قضائی بخشنامه بکنند و همه جا بگویند به این که این قوانین سابق که خلاف شرع بوده، نباید عمل بشود و اگر کسی عمل کند، مجرم است و باید محاکمه بشود، به جزای خودش برسد.^(۴)

اغماض نکردن در برابر اعوجاجات

۳- اگر یک اعوجاجی هم [از نظر غیر اسلامی بودن امور کشور] پیدا بشود، مجلس رفع می‌کند. اگر اعوجاجی در مجلس هم پیدا بشود، شورای نگهبان دیگر اغماض نخواهد کرد.^(۵)

۱- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۲۰ آذر ۱۳۶۲.

۲- پیام به مناسبت ۲۲ بهمن و سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی، ۲۲ بهمن ۱۳۶۳.

۳- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۳۰ تیر ۱۳۵۹.

۴- بیانات در جمع مسئولین قضایی کشور، ۳۱ مرداد ۱۳۶۱.

۵- بیانات در جمع برخی از مسئولین کشور و مردم، ۱۱ آذر ۱۳۶۱.

اصلاح اشتباهات مجلس، با دقت و استقلال

۴- مجلس ان شاء الله مسائلی بر خلاف اسلام و بر خلاف مصالح مسلمین نخواهد گذاشت و اگر اشتباهی در مجلس واقع بشود شورای محترم نگهبان در این باره با کمال قدرت و استقلال عمل کرده و در دوره‌های دیگر همین‌طور باشد و این ملت را و این دولت را و این کشور را به پیش ببرد.^(۱)

ح) در نظر گرفتن همه جوانب امر، در اعلام نظر

ارائه نظر با رعایت همه جوانب

۱- شورای نگهبان در نظارت بر قوانینی که می‌گذرد، چه مربوط به مسائلی باشد که تماس با احکام اولیه شرعی دارد یا احکام ثانویه، با مراعات همه جوانب نظر دهند.^(۲)

مقدم بودن مصالح اسلام بر همه امور

۲- گاهی ملاحظه می‌کنید که مصالح اسلامی اقتضا می‌کند که به عناوین ثانوی عمل کنید. به آن عمل کنید گاهی می‌بینید که باید نخست وزیر در کاری دخالت کند که اگر دخالت نکند به ضرر اسلام است، به او اجازه دهید عمل کند. ضرورت اقتضا می‌کند که نخست وزیر فلان کار را انجام دهد که از کس دیگری بر نمی‌آید.^(۳)

در نظر گرفتن مصلحت اسلام و نظام، در تصمیم‌گیری‌ها

۳- تذکری پدران به اعضای عزیز شورای نگهبان می‌دهم که خودشان قبل از این گیرها، مصلحت نظام را در نظر بگیرند، چراکه یکی از مسائل بسیار مهم در دنیای پر آشوب کنونی، نقش زمان و مکان در اجتهاد و نوع تصمیم‌گیری‌ها است. حکومت فلسفه عملی برخورد با شرک و کفر و معضلات داخلی و خارجی را تعیین می‌کند. و این بحث‌های طلبگی مدارس، که در چهارچوب تئوری‌هاست، نه تنها قابل حل نیست، که ما را به بن‌بست‌هایی می‌کشاند که منجر به نقض ظاهری قانون اساسی می‌گردد. شما در عین اینکه باید تمام توان خودتان را بگذارید که خلاف شرعی

۱- بیانات در جمع بانوان اعضای مکتبهای اسلامی قم و مسجد جامع نارمک، ۱۹ فروردین ۱۳۶۳.

۲- بیانات در جمع بسیجیان و ملت ایران، ۴ آذر ۱۳۶۰.

۳- بیانات در جمع فقها و حقوقدانان شورای نگهبان، ۱۱ شهریور ۱۳۶۳.

صورت نگیرد - و خدا آن روز را نیاورد - باید تمام سعی خودتان را بنمایید که خدای ناکرده اسلام در پیچ و خم‌های اقتصادی، نظامی، اجتماعی و سیاسی، متهم به عدم قدرت اداره جهان نگردد.^(۱)

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

الف) لزوم ارتقاء جایگاه شورای نگهبان

انجام صحیح و مستمر وظایف

۱- شورای نگهبان اکنون سرفراز، قوی و مجدانه مشغول فعالیت است که این روند باید با قوت هرچه بیشتر ادامه یابد.^(۲)

تثبیت و حفظ شورای نگهبان در درجه اول وظایف

۲- اگر حقیقتاً ما بود و نبود شورای نگهبان را به منزله بود و نبود نظام و هویت مورد نظر نظام می‌دانیم، پس حفظ آن و آن را در ذهن‌ها جا انداختن، وظیفه همه و در درجه اول خود شورا است؛^(۳)

قابل دفاع بودن روال امور در شورا

۳- باید کارها را مرتب و منظم کنند تا همه چیز قابل دفاع باشد.^(۴)

شناساندن جایگاه و وظایف شورای نگهبان به مردم

۴- شورای نگهبان باید ... [از طریق] شناساندن جایگاه و وظایف خطیر شورا به افکار عمومی، در جهت ارتقاء جایگاه این نهاد مهم تلاش نماید.^(۵)

ایجاد اتحاد و انسجام در درون شورا

۵- در خود شورا [شورای نگهبان] و در عملکرد شورا اتحاد و انسجام وجود داشته باشد.^(۶)

۱- نامه به اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۸ دی ۱۳۶۷.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۱۱ مهر ۱۳۸۰.

۳- همان.

۴- همان.

۵- همان.

۶- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۰ تیر ۱۳۸۶.

انجام وظایف در زمان خود

۶- شورا [شورای نگهبان] در کار خود تأخیر نداشته باشد؛ بوقت و بموقع کارها را انجام دهد.^(۱)

ب) لزوم اطلاع رسانی به مردم و سایر مسؤولین

تحول در نحوه اطلاع رسانی شورای نگهبان

۱- خدمات و فعالیت‌های شورای نگهبان با آرایه آمار کمی، قابل درک نیست و باید در زمینه اطلاع رسانی به مردم، تحولی در کار شورا پدید آید.^(۲)

ایجاد یک روال اطلاع رسانی منظم و مرتب

۲- مردم مطلع نیستند و عادت بر این جاری شده است که شورای نگهبان در اوقات انتخابات گاهی با مردم حرفی بزند - در انتخابات اخیر یک خرده بیشتر؛ دفعات پیش از همین هم خیلی کم‌تر - لازم است یک روال اطلاع رسانی منظم و مرتبی باشد که مردم در جریان قرار بگیرند.^(۳)

شناساندن شورای نگهبان به مردم

۳- دو وظیفه بر دوش همه است. یک وظیفه بر دوش مجموعه شورا [شورای نگهبان] است و آن پیراستن و آراستن و کامل کردن و به روز کردن و زبان‌ها را کوتاه کردن از شورا و رواج بخشیدن به کار شورا در ذهن‌ها و فضای افکار عمومی است تا شورا را بشناسند و بدانند که چقدر کارش مهم است؛ واقعاً این یک مقدار کارهای اثباتی می‌خواهد، یک مقدار هم تبلیغات و بیان می‌خواهد. در این زمینه سخنگو و دفتر شورای نگهبان و اطلاعیه‌های شما نقش دارد. به نظر من، این مسئولیت بزرگی بر گردن شورای نگهبان است؛^(۴)

۱- همان.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۳- همان.

۴- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۱۱ مهر ۱۳۸۰.

ج) ایجاد شوراهای مشورتی جهت ارتقای کیفیت انجام وظایف

تحول در ساختار عملکرد شورای نگهبان

۱- باید در ساختار عملکرد شورا تجدیدنظر کنیم، یعنی خودش - ساختار قانونی شورا - قابل تغییر نیست، اما عملکردها قابل نظم دادن است. فرض فرمایید مطالبی که در شورا می‌آید چه آنچه مربوط به فقها است، چه آنچه مربوط به حقوقدانان است - اینها به طور کامل و دقیق بررسی بشود و در اختیار آقایان قرار گیرد؛ این کاری است که در همه جای دنیا معمول است؛ یعنی شما این را مثل جلسه استفتاء فرض نکنید که استفتائی از یک جا شده، فقیه آن را به جلسه استفتای خودش می‌آورد و با مشاورانش بحث می‌کند و به نتیجه‌ای می‌رسد و همان‌جا فتوا را می‌نویسند. این نیست؛ خیلی تفاوت دارد. اولاً ممکن است ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، حقوقی و غیره داشته باشد؛ ثانیاً این برای عمل یک فرد نیست، یک قانون و یک چیز کلی است، باید تمام جهات در آن رعایت شود. بنابراین به نظرم لازم است قبلاً یک بررسی و تحقیق و پژوهش عمیقی روی همه چیزهایی که وارد شورا می‌شود انجام بگیرد؛ این هم از طرقی ممکن است.^(۱)

تشکیل مرکز پژوهشی و کمیسیون‌های تخصصی

۲- تشکیل یک مرکز پژوهشی قوی و استفاده از دیدگاه‌های تخصصی علما، فقها، استادان دانشگاه‌ها و دیگر کارشناسان، دقت نظر شورا را در بررسی ابعاد گوناگون قوانین، افزایش خواهد داد، ضمن آنکه ایجاد کمیسیون‌های تخصصی نیز می‌تواند روند فعالیت‌های شورا را عمق بیشتری بخشد.^(۲)

استفاده از نظرات مشاوران و کارشناسان

۳- شما متخصص شورای نگهبان داشته باشید؛ کسانی باشند که آنجا بنشینند، بحث کنند، جوانب قضیه را بسنجند، با افرادی مشورت کنند، بعد نظرشان را به صورت یک نظر تخصصی در اختیار شما بگذارند. او کارشناس شماست که برای شما نظر داده است. همین طور در زمینه‌های تخصصی دیگر، آن چیزهایی را که به اصول

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۲- همان.

قانون اساسی یا به مسائل شرعی ارتباط دارد، از دید تخصصی این شخص استفاده کنید. بنابراین یک مرکز این جوری لازم است.^(۱)

تشکیل جلسات مشورتی

۴- این که فرمودند آقایان جلسه مشورتی تشکیل داده اند ... این هم چیز خیلی خوبی است و بسیار خوشحال کننده است؛^(۲)

(د) التزام به قانون، و عدم ملاحظه اشخاص و گروه‌ها

مانع نشدن هیچ چیز از اقدام قاطع قانونی

۱- اگر شورای نگهبان در این قضیه به یک نتیجه منطبق بر قانون و مقررات رسید، باید با قاطعیت اقدام بکند؛ هیچ چیزی نباید مانع از اقدام قاطع قانونی بشود. در همه امور، بخصوص در چنین اموری که با افکار و عواطف و احساسات و عقاید و آرای گوناگونی مواجه است، قاطعیت چیز لازمی است.^(۳)

پافشاری بر روی قانون

۲- من خوشبختانه می‌بینم که هم در فرمایش‌های جناب آقای جنتی و هم در فرمایش‌های وزیر محترم کشور، روی قانون تکیه می‌شود؛ همین هم درست است. من به هر دو مجموعه محترم عرض می‌کنم که بر روی قانون پافشاری کنید؛ قانون بسیار مهم است.^(۴)

اجرای قانون بدون اعمال سلیقه

۳- هم مجریان، هم ناظران، باید پابندی خودشان را به قانون نشان بدهند. ملاک، قانون است؛ سلاقی افراد ملاک نیست.^(۵)

۱- همان.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۱۱ مهر ۱۳۸۰.

۳- بیانات در دیدار اعضای هیأت‌های نظارت شورای نگهبان، ۱۴ بهمن ۱۳۷۴.

۴- بیانات در دیدار مسئولان اجرایی و نظارتی انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۲۲ آذر ۱۳۷۸.

۵- بیانات در خطبه‌های نماز عید فطر، ۱۸ دی ۱۳۷۸.

اجرای قانون، بدون ملاحظه اشخاص

۴- اعتقاد من این است که شورای نگهبان در کار خود بایستی صد در صد به قانون ملتزم و پایبند باشد و هیچ ملاحظه‌ای فراتر از قانون نباشد. اگر طبق قانون این آقا مردود است، بی ملاحظه مردود کنید؛ اگر طبق این قانون این آقا مقبول است، هیچ ملاحظه خاصی او را رد نکند؛ قانون را رعایت بکنید تا خاطرتان آسوده باشد و بتوانید آن را بیان بکنید.^(۱)

شورای نگهبان یک مرجع علمی و تخصصی است و نه سیاسی

۵- این مجموعه شما یک مجموعه سیاسی نیست. یک مجموعه علمی و تخصصی است و وظیفه‌ای دارد که باید انجام بدهد؛ اما با مهم‌ترین مسائل سیاسی کشور سر و کار دارد.^(۲)

حفظ استقلال و خلوص شورای نگهبان

۶- شورای نگهبان گوهر خالصی است که نباید اجازه داد پیرایه‌ها و جوانب پیرایه‌داری که به آن تمایل دارند و می‌خواهند به گونه‌ای خودشان را به آن نزدیک کنند، از خلوص این مجموعه بکاهند. این که این شخص مثلاً به یک جریان سیاسی وابسته است و حیف است رد شود؛ هیچ ملاحظه‌ای این کار نباید بشود، البته شما الحمدلله این ملاحظه را نمی‌کنید. گاهی کسانی بودند که - به خصوص در باب مجلس خبرگان - چون با موازین تطبیق نداشتند، قاطعانه رد شدند. گاهی اوقات ممکن است ملاحظات سیاسی گریبان بعضی‌ها را بگیرد - که بد است - نه، در کار خود خیلی روشن و صریح و قاطع باشید.^(۳)

قانون، مانع هرج و مرج

۷- آن چیزی که می‌تواند خط‌شاخص باشد و از هرج و مرج ناشی از اختلاف نظر مانع شود، قانون است.^(۴)

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۲- همان.

۳- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۱۱ مهر ۱۳۸۰.

۴- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۴ دی ۱۳۸۲.

ضابطه مقدم بر مصلحت‌اندیشی

۸- همواره در تصمیم‌گیری‌ها ضابطه مقدم است بر هر مصلحت‌اندیشی، بر هر نگاه و دید و بینش.^(۱)

توجه به عدالت در قانونگذاری

۹- عدالت را یک معیار و یک سنجهی اساسی در قانونگذاری بدانیم. این نکته، قابل توجه نمایندگان محترم مجلس و شورای نگهبان است که در قانونگذاری بالخصوص به مسئله‌ی عدالت و همچنین رصد دائمی آن توجه شود.^(۲)

۵) انتشار نظرات و استدالات شورا

تدوین استدالات شورای نگهبان

۱- آقابانی که اینجا تشریف دارید، الحمدلله همگی فاضل و عالم هستند؛ یک کسی مثل آقای ... در این جلسه بوده‌اید و بحث‌های خوب کرده‌اید. اگر همه این استدلال‌ها نوشته می‌شد، الان ببینید چه منبع غنی‌یی بود! چه برای آن کسی که در مجلس دارد رأی می‌دهد، چه آن کسی که به شورای نگهبان - به جای گذشتگان - آمده است از آنها استفاده می‌کند و چه برای علما و دانشگاه‌ها. آن وقت دیگر کسی نمی‌توانست به شورای نگهبان بگوید که چرا این طور گفتید و چرا این جور رأی دادید. اگر نوشته و تدوین شده بود، الآن یک کتاب مفصل مدون در اختیار همه بود.^(۳)

۲- لازم است ... نظرات شورا [شورای نگهبان] مدون بشود و در اختیار اهل علم، حقوقدان‌ها، فقها و متخصصین بخش‌های مختلف گذاشته بشود؛ دانشگاه‌ها و حوزه‌ها ببینند و در جریان مباحث قرار بگیرند؛ بیان شود در مورد این ماده‌ای که آنجا آمده، چه بحث‌هایی شده تا رد شده است و چه اشکالاتی بود و بعد آن اشکالات رفع شد، یا تصویب شد و از این قبیل، البته اینها بر می‌گردد به خود شورا؛ یعنی تقصیر کسی نیست که اینها منعکس نشده است؛ خود شورا بایستی این کارها را می‌کرد و از حالا

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۰ تیر ۱۳۸۶.

۲- بیانات در دومین نشست اندیشه‌های راهبردی، ۲۷ اردیبهشت ۱۳۹۰.

۳- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

به بعد هم به نظر من باید این کارها انجام بگیرد.^(۱)

بیان استدلال در نظرات شورا

۳- می‌توانیم نظرات را با استدلال متین و روشن بیان کنیم. الان شما استدلال دارید؛ اما این استدلال برای مجلس گاهی معلوم نیست؛ گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، مگر این که خود شما آنجا حضور پیدا کنید و دفاع کنید. در حالی که خوب است در متن آن حکم، اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.^(۲)

ارائه استدالات شورا برای حقوقدانان خارج از شورا

۴- می‌شود از نظرات حقوقدان‌های خارج از مجموعه استفاده کرد و آرا و وجهه نظرهایی که در شورا هست به بیرون منعکس کرد تا استحکام این آرا برای آنها معلوم شود؛ یعنی آنها بدانند که آنچه در شورای نگهبان می‌گذرد بر مبنای مستدل حقوقی متکی است.^(۳)

ارائه نظرات مستدل توسط شورای نگهبان

۵- شورای نگهبان باید با ارائه بحث‌ها و دلایل مستند و قابل دفاع در مجامع حقوقی جهانی ... در جهت ارتقاء جایگاه این نهاد مهم تلاش نماید.^(۴)

استدلال قوی، انتظار مردم است

۶- مردم توقع دارند شورا آنچه را که انجام می‌دهد، همراه با استدلال متین از لحاظ تکیه‌گاه قانونی باشد.^(۵)

ایجاد مجموعه‌ای از استدالات شورا

۷- آنچه را که در شورای نگهبان به عنوان نظریه و به عنوان رأی صادر می‌شود - چه در زمینه‌ی ارتباط با قانون اساسی، چه در زمینه‌ی ارتباط با شرع، موافقت و عدم موافقت - با استدلال و استناد محکم همراه شود؛ این استدلال‌ها یک مجموعه‌ی

۱- همان.

۲- همان.

۳- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۱۱ مهر ۱۳۸۰.

۴- همان.

۵- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۰ تیر ۱۳۸۶.

حقوقی بسیار با ارزشی را تهیه می‌کند؛ می‌تواند مرجعی قرار بگیرد برای همه‌ی کسانی که در زمینه‌ی مسائل حقوقی و شرعی و مسائل قوانین و اینها کار می‌کنند. در خود شورای نگهبان برای یک مسئله گاهی مباحثات فراوانی انجام می‌گیرد، حرف‌های خوب گفته می‌شود، استدلال‌های گوناگون در مقابله‌ی با نظرات یکدیگر مطرح می‌شود؛ اینها چیزهای خیلی خوبی است، اینها چیزهای با ارزشی است؛ اینها ثبت و ضبط بشود و در اختیار افکار صاحب‌نظران قرار بگیرد تا اهمیت کار شورا حس شود.^(۱)

انتشار مشروح مذاکرات شورای نگهبان

8- یکی از چیزهایی که بنده قبلاً هم عرض کرده‌ام ... انتشار مذاکرات شورا است. این خیلی چیز خوبی است. البته ممکن است تحفظ‌هایی از جهات مختلفی وجود داشته باشد؛ در مورد تعیین نام گوینده‌ی هر حرفی، خیلی خب، اگر این تحفظ وجود دارد نام‌ها را می‌شود ذکر نکرد. فرض بفرمایید در قانون مجازات ماده چندم این قانون ممکن است دو نظر مخالف وجود داشته باشد؛ خیلی خوب است که در انتشار مذاکرات این نظرات مخالف ذکر بشود. حالا گفتند که مبانی نظرات شورای نگهبان هم بیان بشود که آن بحث دیگری است، اما خود این مبانی هم ذکر بشود خیلی خوب است. یعنی وجود سابقه در مباحث حقوقی مهم است. انسان می‌بیند در قوانین کشورهای فرنگی در این مثلاً دویست سالی که در مسایل حقوق کار کرده‌اند، گاهی در بحث یک قانونی اشاره می‌کنند که مثلاً در سال هزار و هشتصد و چند فلان قاضی معروف این حکم را در این مسأله داد، یعنی این می‌شود یک مستندی، این یک سابقه‌ای، این سوابق مهم است. اینکه مثلاً شورای نگهبان بتواند در سال هزار و چهارصد و فلان بگوید که این حکم و این مبنا مثلاً در پنجاه سال پیش در شورای نگهبان بحث شد و این حرف‌ها گفته شد و این نظر از بحث‌ها درآمد، خود این یک مستند و یک پشتوانه تقویت علمی است برای آزادی شورا. بنابراین انتشار مذاکرات هم به نظر من خیلی خوب است.^(۲)

۱- همان.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۸ آبان ۱۳۹۲.

(و) توجه به اجتهاد مستمر و اصلاح اشتباهات

توجه به شرایط زمان و مکان در ارائه نظر

۱- الحمد لله ما این روشن بینی را در فقهای که در شورای نگهبان هستند، می بینیم. باید در استنباط از فقه و استنباط از قانون اساسی همین طور این روشن بینی ها و این دقت های لازم وجود داشته باشد به نظر من اینها دقت است؛ بی دقتی نیست. بعضی خیال می کنند که اگر فتوی با شرایط زمان و مکان انطباق پیدا کرد، این بی دقتی است! نه، این نوعی دقت و تعمق در مسائل و روشن بینی است.^(۱)

عیب نبودن تبدل از رأی شورای نگهبان

۲- در نگاه فقهی یا استنباط حقوقی در شورای نگهبان ممکن است تغییراتی پیش بیاید؛ این ایرادی ندارد؛ برای هر مجتهدی تبدل رأی پیش می آید. امروز از دلیل، یک چیز می فهمد؛ یک روز دیگر ممکن است به همان دلیل نگاه کند، چیز دیگری بفهمد؛ این اشکالی ندارد. تبدل رأی شورای نگهبان در موارد گوناگون، عیب نیست؛ منتها همین تبدل رأی هم بایستی منطبق باشد بر ضوابط و قوانین، و منضبط باشد.^(۲)

(ز) عدم توجه به تبلیغات علیه شورا

قرار نرفتن تحت تأثیر تبلیغات دشمن

۱- ما بایستی بدانیم که امواج سنگین تبلیغاتی دشمن و آنچه که از بیرون بر ما تحمیل می شود، سنگین تر و تحمل آن دشوارتر است. گاهی هست که انسان گرسنگی را تحمل می کند، حتی تهدید به مرگ را هم تحمل می کند، اما فشار تبلیغاتی را تاب نمی آورد. امروز با فشارهای تبلیغاتی در دنیا قصد دارند جمهوری اسلامی را از طریق اسلامی و عمل به شریعت اسلامی، اسلامی که می گوئیم، یعنی عمل به شریعت اسلام؛ مقیدیم که این از حرکت و مشی اسلامی تفسیر شود، منصرف کنند؛ و این فشارهای

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۰ تیر ۱۳۸۶.

تبلیغاتی ممکن است روی ضعاف النفوس اثر هم بگذارد.^(۱)

بی‌اثر بودن تبلیغات دشمن بر شورای نگهبان

۲- بدیهی است که آقایان شورای نگهبان، محکم‌تر از این هستند که تحلیل‌ها و یا تبلیغات دشمن در آنها تأثیری بگذارد.^(۲)

حافظ اسلام بودن شورای نگهبان، دلیل مخالفت با آن

۳- شما [اعضای شورای نگهبان] دو جور دشمن طبیعی دارید - چه بخواهید و چه نخواهید - باید از اول فرض کنیم که شما این دو جبهه دشمن را دارید؛ یک عده کسانی که با فلسفه شورای نگهبان، یعنی با حفظ اسلامیت نظام و صیانت نظام از نفوذ افراد ناباب - مخالفند. هر کس با این مخالف است، با شما مخالف است؛ این به طور طبیعی است. یعنی از این نباید گله داشت؛ بسیاری از این مخالفت‌ها راجع به این مسأله است. و یک دسته دیگر بدلیل مخالفت با نظر شورای نگهبان در مورد احراز صلاحیت در مراحل مختلف انتخابات با این نهاد مخالفند.^(۳)

سرافراز بودن شورای نگهبان، با وجود تبلیغات شدید دشمن

۴- خدای متعال تاکنون به شما خیلی کمک کرده است؛ و آلاً یکی از اولین نقاطی که به بهانه‌ها و شکل‌های مختلف مورد تهاجم شدید مخالفان و معارضان نظام قدیم و جدید قرار گرفته، همین شورای نگهبان است؛ اما در عین حال، بحمدالله این شورا سرافراز، قوی و مجدانه مشغول کار خودش است؛ باز هم باید همین‌طور باشد. ان‌شاءالله خداوند متعال کمک خواهد کرد، توفیق خواهد داد و روز به روز شاهد پیشرفت بهتر و بیش‌تر خواهیم بود.^(۴)

لزوم تحمل سختی‌ها

۵- این طور کارها که رنگی از قضاوت دارد، همیشه مورد تهاجم است؛ بالاخره یکی از دو نفر در قضاوت، انسان را مورد طعن و دق قرار می‌دهند؛ این مسأله قهری

۱- دیدار اعضای شورای نگهبان با رهبر انقلاب، ۳ آبان ۱۳۷۱.

۲- همان.

۳- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۴- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۱۱ مهر ۱۳۸۰.

است و انسان بایستی خودش را برای این طور مسائل آماده کند. هرچه این فشارها بیشتر باشد، اجر شما پیش خدای متعال بیشتر است؛ از اینها خیلی ابایی نداشته باشید؛ بالاخره هست. در راه حفظ نظام مقدّس جمهوری اسلامی و برای اقامه این بنای رفیع و مستحکم که امید آینده امت اسلامی است و امروز هم مایه امید امت اسلامی است، باید مبارزه و مجاهدت کرد؛ باید سختی‌ها را تحمل نمود. انواع و اقسام سختی‌ها وجود دارد و این هم یکی از سختی‌هاست، که البته فقط هم این نیست. ان شاء الله این سختی‌ها را تحمل کنید، خدای متعال اجر خواهد داد.^(۱)

تبلیغات علیه شورای نگهبان، به دلیل عدم آگاهی از نظام‌های دنیا

۶- دیدیم از اول انقلاب تا حالا بعضی‌ها را که به مناسبت‌های مختلف بر اصل وجود شورای نگهبان ایراد وارد کردند. به نظر ما این ایراد، هم غیر منصفانه بود، هم حاکی از عدم آگاهی به مسائل دنیا بود؛ عدم آگاهی از واقعیت‌های جهان بود.^(۲)

ج) حل اختلاف قوا بر اساس قانون اساسی

تلاش در جهت حل اختلاف قوا

۱- ما حالا از چندی پیش از شورای محترم نگهبان خواستیم جلسه‌ای را تشکیل بدهند، مواردی را که بین دولت و مجلس محل گفتگو و مناقشه است، مشخص بکنند و حدود اختیارات قوا معلوم بشود، که این تفکیک قوا - که یکی از اصول قانون اساسی است - تحقق پیدا کند. حفظ اتحاد، تمسک به اصول، رعایت کامل اصول، همان چیزی است که امام بزرگوار ما همیشه به آن توصیه می‌کردند.^(۳)

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۴ دی ۱۳۸۲.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۰ تیر ۱۳۸۶.

۳- بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۲۷ مرداد ۱۳۸۹.

ط) ثبت و ضبط عملکرد شورای نگهبان

ایجاد آرشیو جامع اطلاعات

۱- یکی از چیزهایی که لازم است ... اگر نباشد باید تهیه بشود. اگر هست که خوب، چه بهتر، وجود یک آرشیو جامع و غنی است. این از ذخایر ارزشمند نظام خواهد بود. یعنی شورای نگهبان بایستی یک آرشیوی داشته باشد برای مجموعه کارهایی که در شورا انجام گرفته چه در زمینه مسائل مربوط به کارهای علمی و تحقیق و حل و فصل قوانین و چه در زمینه انتخابات. یعنی معلوم بشود که شورای نگهبان چه کار کرد و چگونه کرد و بشود مراجعه کرد تا بشود از روی آنها تاریخ نوشت. این یک چیز لازمی است.^(۱)

بخش پنجم:

نظارت شورای نگهبان بر مصوبات مجلس شورای اسلامی

امام خمینی (قدس سره الشریف)

میزان بودن تشخیص شورای نگهبان در نظارت بر مصوبات

۱- تشخیص شورای نگهبان که این مخالف قانون نیست و مخالف اسلام هم نیست، میزان است که همه ما باید بپذیریم. من هم ممکن است با بسیاری از چیزها، من که یک طلبه هستم، مخالف باشم. لکن وقتی قانون شد [تصویب] خوب، ما هم می‌پذیریم. بعد از این که یک چیزی قانونی شد دیگر نق زدن در آن، اگر بخواهد مردم را تحریک بکند، مفسد فی الارض است؛ و باید با او دادگاه‌ها عمل مفسد فی الارض بکنند.^(۱)

ارائه نظر با رعایت همه جوانب

۲- شورای نگهبان در نظارت بر قوانینی که می‌گذرد، چه مربوط به مسائلی باشد که تماس با احکام اولیه شرعی دارد یا احکام ثانویه، با مراعات همه جوانب نظر دهند.^(۲)

اغماض نکردن شورای نگهبان در نظارت بر مصوبات مجلس

۳- اگر اعوجاجی در مجلس هم پیدا بشود، شورای نگهبان دیگر اغماض نخواهد کرد.^(۳)

تصویب قوانین مطابق نظرات شورا در مجلس

۴- شما آقایان [نمایندگان مجلس شورای اسلامی] باید توجه به این معنا بکنید که مسائل را طوری طرح بکنید، مسائل را طوری رأی به آن بدهید که در شورای نگهبان رد نشود؛ یا اگر رد می‌شود در هر سالی یکی دو تایش رد بشود. اما شما از این ور یک ماه زحمت بکشید و صحبت بکنید و رد و ایراد بکنید و یک مسئله‌ای را تمام کنید، آنها بعد از چند روز بگویند اینها خلاف شرع است، با اسلام نمی‌سازد، یا با قانون اساسی مخالف است که آن هم از روی اسلام است، این وهن برای مجلس می‌آورد و این خوف برای ما ایجاد می‌کند که مبدا یک وقتی مردم خیال کنند که اینها تدین ندارند؛ توجه ندارند که نه، تدین دارند، دیدشان آن دیدی که باید باشد بعضی‌شان نیست و الا نه اینکه بی‌تدین باشند، خیر خواهند، حسن نیت دارند، تدین

۱- بیانات در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۶ خرداد ۱۳۶۰.

۲- بیانات در جمع بسیجیان و ملت ایران، ۴ آذر ۱۳۶۰.

۳- بیانات در جمع برخی از مسؤولین کشور و مردم، ۱۱ آذر ۱۳۶۱.

دارند، اما این طور نیست که همه اینها در دیدها یک طور باشند، و همه اینها در مسائل یک طور باشند. باید طوری بشود که اگر شما با هم اختلاف کردید، مثل اختلاف دو تا مجتهد باشد در مسائل، اختلافی باشد که دو مجتهد با هم دارند. آن اختلاف اگر باشد، پیش مردم هم مقبول است، پیش شورای نگهبان هم مقبول می شود.^(۱)

شرعی و قانونی بودن مصوبات مجلس، بعد از تأیید شورای نگهبان

۵- آنچه را مجلس شورای اسلامی تصویب نموده و به تأیید شورای نگهبان رسیده، هم شرعی است و هم قانونی می باشد.^(۲)

شورای نگهبان سبب عدم تصویب قوانین خلاف اسلام

۶- با داشتن علما و قانوندانهای، حقوقدانهای نگهبان، شورای نگهبان ما آرام هست دلمان، برای این که در مجلس ان شاء الله مسائلی بر خلاف اسلام و بر خلاف مصالح مسلمین نخواهد گذشت و اگر اشتباهی در مجلس واقع بشود، شورای محترم نگهبان که در این دوره با کمال قدرت و استقلال عمل کرد، در دوره های دیگر هم همین طور باشد و این ملت و این دولت را و این کشور را به پیش ببرد.^(۳)

مقدم بودن مصالح اسلام بر همه امور

۷- گاهی ملاحظه می کنید که مصالح اسلامی اقتضا می کند که به عناوین ثانوی عمل کنید. به آن عمل کنید گاهی می بینید که باید نخست وزیر در کاری دخالت کند که اگر دخالت نکند به ضرر اسلام است، به او اجازه دهید عمل کند. ضرورت اقتضا می کند که نخست وزیر فلان کار را انجام دهد که از کس دیگری بر نمی آید.^(۴)

در نظر گرفتن مصلحت اسلام و نظام، در تصمیم گیری ها

۸- تذکری پدران به اعضای عزیز شورای نگهبان می دهم که خودشان قبل از این گیرها، مصلحت نظام را در نظر بگیرند، چراکه یکی از مسائل بسیار مهم در دنیای پر آشوب کنونی، نقش زمان و مکان در اجتهاد و نوع تصمیم گیری ها است. حکومت فلسفه عملی برخورد با شرک و کفر و معضلات داخلی و خارجی را تعیین می کند. و

۱- بیانات در جمع نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۴ بهمن ۱۳۶۱.

۲- پاسخ به نامه وزیر مسکن و شهرسازی، ۲۰ بهمن ۱۳۶۱.

۳- بیانات در جمع بانوان اعضای مکتبهای اسلامی قم و مسجد جامع نارمک، ۱۹ فروردین ۱۳۶۳.

۴- بیانات در جمع فقها و حقوقدانان شورای نگهبان، ۱۱ شهریور ۱۳۶۳.

این بحث‌های طلبگی مدارس، که در چهارچوب تئوری‌هاست، نه تنها قابل حل نیست، که ما را به بن‌بست‌هایی می‌کشاند که منجر به نقض ظاهری قانون اساسی می‌گردد. شما در عین اینکه باید تمام توان خودتان را بگذارید که خلاف شرعی صورت نگیرد - و خدا آن روز را نیاورد - باید تمام سعی خودتان را بنمایید که خدای ناکرده اسلام در پیچ و خم‌های اقتصادی، نظامی، اجتماعی و سیاسی، متهم به عدم قدرت اداره جهان نگردد.^(۱)

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

تأمین صحت نظام توسط شورای نگهبان

۱- صحت نظام ما به حفظ جهت اسلامی و رعایت قانون اساسی در آن است؛ و این با شورای نگهبان تأمین می‌شود.^(۲)

لزوم آشنایی با زبان قانون

۲- مَرّ قانون خیلی مهم است. البته شما [اعضای شورای نگهبان] اهل قانون هستید و می‌دانید که قانون زبان دارد؛ زبان قانون را باید دانست و حدود قانون را باید کشف کرد. گاهی اوقات کلمات و الفاظ برای بیان آن مغزها و محتوای حقیقی قانون کافی نیستند؛ قانون‌شناسی مثل شماها می‌تواند درک کند که واقعاً قانون چه دارد می‌گوید.^(۳)

چاره‌اندیشی شورا در جهت بهبود نظارت خودش

۳- این شورا باید در زمینه چگونگی انطباق کلیه مقررات و قوانین نظام اسلامی با احکام شرع و قانون اساسی و نیز راه جلوگیری از تخلف احتمالی دستگاه‌های مختلف کشور از قانون اساسی، چاره‌اندیشی کند.^(۴)

ابراز نظر بصورت عالمانه و فنی

۴- وظیفه حفظ جنبه دینی و اسلامی مصوبات مجلس و همچنین انطباق آنها با

۱- نامه به اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۸ دی ۱۳۶۷.

۲- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

۳- همان.

۴- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۳ آبان ۱۳۷۱.

قانون اساسی، وظیفه اصلی شورای نگهبان است؛ در این کار هم هر چه بیش تر باید عالمانه و فنی عمل کرد و هیچ جای اغماض نیست و باید کاملاً قابل دفاع در مجامع حقوقی و سیاسی جهان باشد. گفته شده که مصوبات باید بر خلاف اسلام نباشد. اگر مصوبه‌ای بر خلاف اسلام است، باید کاملاً روشن، واضح، صریح و شجاعانه منعکس شود.^(۱)

توجه به عدالت در قانونگذاری

۵- عدالت را یک معیار و یک سنجه‌ی اساسی در قانونگذاری بدانیم. این نکته، قابل توجه نمایندگان محترم مجلس و شورای نگهبان است که در قانونگذاری بالخصوص به مسئله‌ی عدالت و همچنین رصد دائمی آن توجه شود.^(۲)

الف) نظارت بر مصوبات از نظر انطباق با شرع

امام خمینی (قدس سره الشریف)

صد در صد اسلامی بودن قوانین

۱- شما ناظر بر قوانین مجلس باید باشید و باید بدانید که به هیچ وجه ملاحظه نکنید. باید قوانین را بررسی نمایید که صد در صد اسلامی باشد.^(۳)

قرار نرفتن تحت تأثیر منحرفان

۲- هر طرحی که مخالف با اسلام است باید رد بشود. نباید تحت تأثیر چند نفر کمونیست و چهار نفر مارکسیست قرار بگیرند، و اینها بروند وزارتخانه‌ها را خراب بکنند و مردم را ناراحت بکنند.^(۴)

مخالف اسلام نبودن حتی یک کلمه

۳- شورای نگهبان هم مواظبت بکند که هیچ کلمه‌ای مخالف با اسلام نباشد. ما می‌خواهیم جمهوری اسلامی و اسلام باشد.^(۵)

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۱۱ مهر ۱۳۸۰.

۲- بیانات در دومین نشست اندیشه‌های راهبردی، ۲۷ اردیبهشت ۱۳۹۰.

۳- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۳۰ تیر ۱۳۵۹.

۴- بیانات در دیدار با روحانیون گنبد، ترکمن صحرا، گالیکش و کلاله، ۵ مرداد ۱۳۵۹.

۵- همان.

ساکت نماندن در برابر مصوبات خلاف شرع

۴- من آقایان دست‌اندرکاران [فقه‌های شورای نگهبان] را خواستم که به آنان اخطار نمایم که اگر خلاف قواعد شرع عمل کنند یا بر خلاف حکم ثانوی تعدی کنند من ساکت نمی‌نشینم و علمای اعلام بلاد هم عهده‌دار نظارت در امور می‌باشند.^(۱)

تشخیص موضوع بر عهده مجلس است

۵- تشخیص موضوع ... که در عرف و شرع به عهده عرف است و مجلس نماینده عرف، و نمایندگان خود از عرف هستند؛ و اگر در حکم خلافی شد، نظارت بر آنها هست و شورای نگهبان در این امری که به عهده آنها است حق دخالت دارند، اگر در حکم ثانوی یا اولی خطایی صادر شود. لکن شورای نگهبان حق تشخیص موضوعات به حسب قانون ندارند.^(۲)

مشورت با شورای نگهبان پیش از تصویب قانون در مجلس

۶- گاهی وقت‌ها با بعض افراد شورای نگهبان مشورت کنید و بعد از این که مشورت شد و این امور آن طور شد، دیگر نه شورای نگهبان رد می‌کند و نه مردم ناراضی می‌شوند. مردم وقتی دیدند یک حکمی را حکم خداست، مجلس گفته است، شورای نگهبان هم که دنبال این است که احکام اگر خلاف اسلام باشد ردش کند، حالا قبول کردند، اسلامی است. مردم با اسلام که دعوا ندارند؛ مردم، اسلام هر چه بفرماید قبول می‌کنند.^(۳)

بخاطر اسلام بودن تبلیغات علیه شورای نگهبان

۷- ما باید دست در دست یکدیگر بگذاریم تا یک کشور اسلامی درست کنیم. امروز دنیا با ما به خاطر اسلام بد است. بعضی‌ها که جاهلند می‌گویند اسلام به درد نمی‌خورد، اما بعضی‌ها که کمی اوضاع مردم ایران را می‌دانند می‌گویند اسلام خوب است ولی نه اسلام اینها، اسلام راستین. امروز تبلیغات علیه من و شما [شورای نگهبان] نیست، تبلیغات علیه اسلام است. اگر ما با اسلام کاری نداشتیم کسی با ما بد نبود.

۱- نامه خطاب به حضرت آیت‌الله گلپایگانی، ۲۵ مهر ۱۳۶۰.

۲- همان.

۳- بیانات در دیدار اعضای مجلس شورای اسلامی، ۴ بهمن ۱۳۶۱.

امروز آمریکا و شوروی را که آن قدر در دنیا فساد می کنند کسی محکوم نمی کند، ولی تمام محکومیت‌ها مال ماست. در دنیا تنها ایران است که مورد سؤال است.^(۱)

لزوم تصویب قوانین شرعی در مجلس

۸- بحث در مجلس از مسائل بسیار مهم است که باید بحث بشود، باید هر مسئله‌ای با دقت رسیدگی بشود و در کمیسیون‌ها اولاً و بعد در مجلس ثانیاً و بعد هم در شورای نگهبان ثالثاً رسیدگی بشود که وقتی یک قانون از مجلس بیرون آمد، یک قانون صد در صد شرعی باشد؛ چه موافق با احکام اولیه که مال اسلام است. یا موافق با احکام ثانویه که آن هم مال اسلام است.^(۲)

توجه به احکام ثانویه در نظارت بر مصوبات

۹- احکام اولیه باید جاری شود و آن روز هم که اضطراری پیش آمد، احکام ثانویه - که آن هم حکم خداست - را باید جاری نمایند. باید بنیان از امروز محکم شود.^(۳)

التزام به قانون در عین توجه به مصالح اسلامی

۱۰- در همان محل قانونی وقوف کنید، نه یک کلمه این طرف و نه یک کلمه آن طرف. گاهی ملاحظه می کنید که مصالح اسلامی اقتضا می کند که به عناوین ثانوی عمل کنید. به آن عمل کنید گاهی می بینید که باید نخست وزیر در کاری دخالت کند که اگر دخالت نکند به ضرر اسلام است، به او اجازه دهید عمل کند.^(۴)

۱۱- از شورای محترم نگهبان می خواهم و توصیه می کنم ... [به] ضرورات کشور که گاهی با احکام ثانویه و گاهی به ولایت فقیه باید اجرا شود توجه نمایند.^(۵)

لزوم توجه به فقه پویا در برداشت از شرع

۱۲- یکی از مسائل بسیار مهم در دنیای پر آشوب کنونی، نقش زمان و مکان در اجتهاد و نوع تصمیم گیری‌ها است. حکومت، فلسفه عملی برخورد با شرک و کفر و

۱- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۶۲.

۲- بیانات در جمع برخی از مسؤولین کشور و خانواده‌های شهدا، ۱۴ تیر ۱۳۶۲.

۳- بیانات در جمع اعضای شورای نگهبان، ۲۰ آذر ۱۳۶۲.

۴- بیانات در جمع فقها و حقوقدانان شورای نگهبان، ۱۱ شهریور ۱۳۶۳.

۵- وصیت نامه سیاسی امام خمینی (قدس سره الشریف)، بند (ز).

معضلات داخلی و خارجی را تعیین می‌کند. و این بحث‌های طلبگی مدارس، که در چهارچوب تئوری‌هاست، نه تنها قابل حل نیست، که ما را به بن‌بست‌هایی می‌کشانند که منجر به نقض ظاهری قانون اساسی می‌گردد. شما در عین اینکه باید تمام توان خودتان را بگذارید که خلاف شرعی صورت نگیرد - و خدا آن روز را نیاورد - باید تمام سعی خودتان را بنمایید که خدای ناکرده اسلام در پیچ و خم‌های اقتصادی، نظامی، اجتماعی و سیاسی، متهم به عدم قدرت اداره جهان نگردد.^(۱)

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

استثناء بودن نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام

۱- ما مجمع تشخیص مصلحت داریم، اما آن مصلحتی که به خاطر آن در یک قانون باید از مخالفت با شرع در کشور بگذرد، باید مصلحت خیلی بالایی باشد. همچنین در درجه بعد، مخالفت با قانون اساسی است. این طور نیست که چیزی را مصلحت بدانیم، بعد مخالفت با شرع را قبول کنیم. به خصوص که در اینجا مخالفت با شرع در یک عمل فردی نیست، در یک عمل جمعی و یک کار ماندگار است. بنابراین، محور شورای نگهبان است.^(۲)

جزو احکام شرع بودن احکام ثانویه

۲- حکم شرع با احکام اولی و احکام ثانوی شناخته می‌شود، یعنی احکام ثانوی هم جزو شرع هستند؛ این بخش اصلی کار آقایان [فقه‌های شورای نگهبان] است. عین همین دقت و مراقبت را آقایان [اعضای شورای نگهبان] باید در باب تطبیق با قانون اساسی داشته باشند.^(۳)

ب) نظارت بر مصوبات از نظر انطباق با قانون اساسی

۱- نامه به اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۸ دی ۱۳۶۷.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۱۱ مهر ۱۳۸۰.

۳- همان.

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

شورای نگهبان، گلوگاه مهم حفظ قانون اساسی

۱- شورای نگهبان گلوگاه مهمی برای حفظ قانون اساسی در متن قوانین و مقررات ... محسوب می شود.^(۱)

تخلف از قانون اساسی، تخلف از حرکت صحیح انقلاب

۲- قانون اساسی در حقیقت تبلور و تجسد انقلاب است و اهمیت بسیار زیادی دارد. قانون اساسی ما جزو مترقی ترین قوانین اساسی هم هست. البته ما منطبق بودن بر معیارهای جهانی را دلیل صدق و اتقان نمی دانیم؛ خیلی از معیارهای جهانی حقیقتاً ساخته و پرداخته ذهن ها و نیت های استعماری است؛ بنابراین انطباق با معیارهای جهانی ملاک نیست؛ لیکن امروز بر طبق معیارهای رایج جهانی هم این قانون اساسی، یک قانون اساسی بسیار قوی و تأمین کننده حقوق اساسی انسان ها در جامعه است. هر چیزی که تخلف از قانون اساسی محسوب بشود، تخلف از روال صحیح حرکت انقلابی جامعه ماست. نباید تصور کرد که انقلاب یک چیز است، قانون اساسی یک چیز دیگر است؛ قانون اساسی همان تجسد و تجسم انقلاب است.^(۲)

قانون اساسی، روال عادی کشور

۳- ما در احکام شرع هم مواردی را داریم که به خاطر ضرورت، از حکم اولی شرعی تخلف می کنیم. ما نمی خواهیم در اینجا بحث موارد ضرورت را مطرح کنیم؛ لیکن روال عادی کشور بایستی روال عمل به قانون اساسی باشد؛ باید دستگاه ها خودشان را موظف بدانند که به قانون اساسی عمل بکنند و اصول آن را رعایت نمایند. می خواهم این نکته را عرض کنم که شورای نگهبان گلوگاه مهمی برای حفظ قانون اساسی است.^(۳)

شورای نگهبان، مانع انحراف از قانون اساسی

۴- شورای نگهبان مانع این است که نظام اسلامی از خط دین و اسلام و همچنین

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۳ آبان ۱۳۷۱.

۲- همان.

۳- همان.

از خطّ قانون اساسی - که این در درجه دوم اهمیت است؛ اما این هم خیلی اهمیت دارد - منحرف شود. قانون اساسی ستون فقرات نظام است؛ در حقیقت مرکز اصلی سلسله اعصاب نظام است؛ معیار و ضابطه است و شورای نگهبان نمی‌گذارد که دستگاه‌های کشور از قانون اساسی منحرف شوند؛ نمی‌گذارد که قوانین مخالف قانون اساسی، تصویب و اجرا شود.^(۱)

توجه به روشن‌بینی مجتهدانه در استنباط از قانون اساسی

۵- در استنباط از قانون اساسی، باید با روشن‌بینی مجتهدانه، همراه با دقت و تأمل لازم عمل کرد.^(۲)

لزوم تبیین استدلالات

۶- [مصوبات مجلس] در خصوص انطباق یا عدم انطباق با قانون اساسی هم باید به طور واضح و منطقی و قوی تبیین شود و پای آن هم بایستید.^(۳)

۱- بیانات در دیدار اعضای هیأت‌های نظارت شورای نگهبان، ۱۴ بهمن ۱۳۷۴.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۳- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۱۱ مهر ۱۳۸۰.

بخش ششم:

نظارت شورای نگهبان بر انتخابات

امام خمینی (قدس سره الشریف)

انجام انتخابات در زمان مقرر خود

۱- شورای نگهبان باید تمام اهتمام خود را به خرج دهد تا ایران ما یک روز بدون مجلس نباشد.^(۱)

اسفبار بودن نتیجه تضعیف نظارت شورای نگهبان

۲- چنانچه مشاهده می شود پس از انتخابات مرحله اول از دوره دوم مجلس شورای اسلامی افرادی که نظریه شورای نگهبان در ابطال یا تأیید بعضی حوزه ها موافق میلشان نبوده است دست به شایعه افکنی زده و اعضای محترم شورای نگهبان ایدهم الله تعالی را که حافظ مصالح اسلام و مسلمین هستند تضعیف و یا خدای ناکرده توهین می نمایند و به پخش اعلامیه و خطابه در مطبوعات و محافل دست زده اند. غافل از آن که پیامد چنین اعمال و جوسازی ها آن هم در دوره دوم مجلس و نگذشتن سالی چند از انقلاب چه خواهد بود. امید است چنین اعمال، بی توجه به نتایج ناروا و اسفبار آن باشد.^(۲)

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

اهمیت نظارت شورای نگهبان بر انتخابات

۱- کار نظارت بر انتخابات، کار بسیار بااهمیتی است؛ زیرا که سلامت انتخابات، سلامت مجلس را به دنبال دارد؛ و سلامت مجلس، سلامت قوانین و مایه های کار را در کشور به دنبال دارد.^(۳)

گناه و جرم بودن اختلال در نظارت شورای نگهبان در امر انتخابات

۲- مسئولان امور انتخابات، اعم از مسئولان اجرایی که وزارت کشور است و شورای نگهبان که کار نظارت را به عهده دارد، وظایف سنگینی دارند. اندک اختلالی در این کار عظیم، حقیقتاً یک گناه و یک جرم است. مبدا بگذارید در این امر مهم،

۱- بیانات در جمع برخی از مسئولین کشور، ۹ اردیبهشت ۱۳۶۳.

۲- بیانات در جمع مردم، ۲۵ اردیبهشت ۱۳۶۳.

۳- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

کوچکترین اختلافی به وجود آید.^(۱)

حکیمانه بودن سازوکار نظارتی انتخابات کشور

۳- به نظر من قانون اساسی بهترین تدبیر را اندیشیده است: یک مجموعه دولتی را مأمور کرده است تا انتخابات را اجرا کند، بعد برای این که ضریب اطمینان بالا برود، یک مجموعه دیگر را از خارج از دولت مأمور کرده است که بر این کار نظارت کنند تا این کار به بهترین و سالم‌ترین وجهی انجام بگیرد؛ به نظر من این تدبیر خیلی عاقلانه و حکیمانه‌ای است که قانون اساسی در نظر گرفته است. هرکدام از این دو مجموعه هم یک مبنای و پایگاه قانونی دارند که باید بر روی آن قرار بگیرند و بر آن پا بفشارند؛ اگر هم احیاناً اختلاف سلیقه و اختلاف برداشتی پیدا شد، از راه‌های قانونی عمل کنند؛ ... نگذارید در مردم این توهم ایجاد شود که در کار انتخابات، اختلال و اشکال و گیری وجود دارد؛ نه، مردم باید احساس کنند که جاده صاف و روانی وجود دارد و همه می‌توانند به بهترین وجه در انتخابات شرکت کنند.^(۲)

تشکیل یک بانک اطلاعاتی

۴- تشکیل یک بانک اطلاعاتی و ایجاد یک تشکیلات کوچک، اما قوی و بصیر به منظور استمرار آمادگی شورا در ادای وظایف قانونی، ضروری است و همه دستگاه‌های ذیربط، کاملاً موظفند که تمامی اطلاعات مورد نیاز شورای نگهبان را در اختیار این نهاد قرار دهند.^(۳)

تبدیل نشدن اعتراض به قضاوت شورا، به اعتراض به خود شورا

۵- حتی با فرض خطا در روند انجام وظایف شورای نگهبان، کسانی که به حق احساس مسئولیت می‌کنند و می‌بینند این اشکال به آنها وارد نبوده است. ممکن است از طرق گوناگون اعتراض کنند. چنانچه تبلیغات می‌کنند، حرف می‌زنند، احیاناً اهانت می‌کنند و دشنام می‌دهند؛ که این جزو موارد تأسف آور نظام است؛ یعنی این که کسانی برای خاطر این که قضاوت علیه آنها بوده، به خودشان حق بدهند که نه فقط به

۱- بیانات در دیدار اعضای هیأت‌های نظارت شورای نگهبان، ۱۴ بهمن ۱۳۷۴.

۲- بیانات در دیدار مسئولان اجرایی و نظارتی انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۲۲ آذر ۱۳۷۸.

۳- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

قضاوت اعتراض بکنند، بلکه قاضی را زیر سوال ببرند - در این جا قاضی، شورای نگهبان است - این انحطاط اخلاقی است.

اگر این مخالفت‌ها همراه با ضرب و جنجال و غوغا و اغتشاش و جوسازی و اهانت و این چیزها بود، که دیگر خیلی بد است؛ واقعاً بایست اینها را مسئولان نظام پیگیری کنند.^(۱)

لزوم کار کردن برای خدا در عرصه انتخابات

۶- هرکس برای انتخابات، کار توأم با اخلاص و به عنوان انجام وظیفه کند، اجر بسیار بالایی دارد؛ هم کسانی که در وزارت کشور هستند، هم کسانی که برای شورای محترم نگهبان کار می‌کنند، هم خود اعضای محترم این شورا. بنابراین هرچند که فشار کار خیلی زیاد بوده و زیاد خواهد شد؛ اما وقتی انسان به اجر و رضایت الهی بیندیشد، احساس می‌کند که کارهای سنگین و بزرگ برایش آسان و می‌تواند با نشاط کار کند.^(۲)

حل اختلاف مراجع مسؤول در امر انتخابات

۷- این روزها می‌بینید و می‌شنوید که در مسأله انتخابات، مناقشاتی بین دستگاه‌های اجرایی و نظارتی وجود دارد؛ همیشه هم بوده است. بدیهی است که همیشه ممکن است بین دستگاه ناظر و دستگاه مجری سر برخی از مسائل اختلاف پیش آید؛ این چیز تازه‌ای نیست؛ اما دشمنان دندان تیز کرده‌اند، خوشحال شدند و قضیه را بزرگ کردند؛ یک عده هم در داخل، فریب آنها را خوردند.^(۳)

ایستادگی در مقابل زیاده‌خواهان

۸- کسانی هم هستند که زیاده‌خواهند و با گردن‌کلفتی می‌خواهند کار خود را پیش ببرند. این‌ها می‌خواهند روی مسئولان کشور فشار وارد آورند. روی این آقایان فشارهای زیادی بود، اما ایستادگی کردند. من از خدای متعال برای آن‌ها توفیق می‌خواهم و از آن‌ها تشکر می‌کنم که در مقابل فشار گروه‌های فشار و زیاده‌خواه ایستادگی کردند و تسلیم

۱- همان.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۴ دی ۱۳۸۲.

۳- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۵ بهمن ۱۳۸۲.

نشوند؛ هم رؤسای محترم آن دو قوه و هم شورای محترم نگهبان.^(۱)

اعتبار دادن نظارت شورای نگهبان به انتخابات

۹- وظیفه‌ی نظارت شورای نگهبان بر انتخابات و تضمین صحت انتخابات، از جمله‌ی کارهای بسیار بزرگ و مهمی است که در قانون اساسی بر عهده‌ی شورای نگهبان گذاشته شده است. اگر نظارت شورای نگهبان نباشد، و اگر تأیید صحت انتخابات به وسیله‌ی شورای نگهبان انجام نگیرد، اصل این انتخابات زیر سؤال خواهد رفت و اعتبار خود را از دست خواهد داد؛ چه انتخابات مجلس، چه انتخابات خبرگان، چه انتخابات ریاست جمهوری، و هر انتخاباتی که نظارت آن بر عهده‌ی شورای نگهبان است. این وظایف یکی از دیگری مهمتر، همه بر دوش شورای نگهبان گذاشته شده است.^(۲)

سازوکارهای انتخابات، اجازه‌ی تقلب نمی‌دهد

۱۰- مردم اطمینان دارند؛ اما برخی از طرفداران نامزدها هم اطمینان داشته باشند که جمهوری اسلامی اهل خیانت در آراء مردم نیست. سازوکارهای قانونی انتخابات در کشور ما اجازه‌ی تقلب نمی‌دهد. این را هر کسی که دست‌اندرکار مسائل انتخابات هست و از مسائل انتخابات آگاه است، تصدیق می‌کند؛ ... در عین حال بنده این را گفتم، شورای محترم نگهبان هم همین را قبول دارند که اگر کسانی شبهه دارند و مستنداتی ارائه می‌دهند، باید حتماً رسیدگی بشود؛ البته از مجاری قانونی؛ رسیدگی فقط از مجاری قانونی. قانون در این زمینه کامل است و هیچ اشکالی در قانون نیست. همانطور که حق دادند که نامزدها نظارت کنند، حق دادند که شکایت کنند، حق دادند که بررسی بشود.^(۳)

توجه به سلامت انتخابات

۱۱- باید سعی کنند انتخابات سالم باشد؛ این به عهده‌ی مجریان است؛ چه مجریان در دولت و وزارت کشور، چه در دستگاه شورای محترم نگهبان.^(۴)

۱- همان.

۲- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۲۹ خرداد ۱۳۸۸.

۳- همان.

۴- بیانات در دیدار مردم قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی، ۱۹ دی ۱۳۹۰.

شورای نگهبان سبب استحکام سازوکار انتخابات

۱۲- سازوکار انتخابات در کشور ما، سازوکار مستحکمی است. اینکه گوشه و کنار بعضی‌ها اعتراض‌هایی می‌کنند، واقعاً غیرمنطقی است؛ واقعاً بی‌جا است. حضور شورای نگهبان در قانون اساسی - که امام هم مکرر روی آن تأکید می‌کردند - حقیقتاً یک حضور مبارکی است. تشخیص شورای نگهبان، تشخیص یک عده انسانهای عادل، بی‌طرف و بصیر نسبت به صلاحیتها است؛ این یک چیز مبارکی برای ما و برای همهی آحاد ملت است.^(۱)

لزوم التزام همه به قانون

۱۳- راه اساسی برای اینکه مشکلات انتخاباتی پیش نیاید، التزام به قانون است؛ این را من عرض بکنم. آحاد مردم در هر جای کشور که هستند؛ در شهر، در روستا، در مرکز، در کلانشهرها و در همه جا، باید به دنبال این باشند که هرکسی حرفی می‌زند، براساس قانون باشد؛ هرکسی توقعی دارد، براساس قانون باشد. آنهایی که آن سال آن خسارت را به کشور و به ملت وارد کردند و برای کشور هزینه درست کردند، اگر تسلیم قانون بودند، اینجوری نمی‌شد. قانون معین کرده است که اگر کسی اعتراضی دارد، بیايد. آن سال گفته شد؛ حتی ما از شورای محترم نگهبان خواهش کردیم، آن زمان را تمدید هم کردند که آراء بازشماری شود؛ گفتیم هر تعداد معقولی و هر صندوقی که بخواهند بازشماری شود، بازشماری شود؛ خب، زیر بار نرفتند! کارشان منطقی نبود، معقول نبود؛ برای کشور هزینه درست کردند. خب، کشور بر این مسائل فائق می‌آید. نظام جمهوری اسلامی قوی است. این خرابکاری‌ها و انگشت توی چشم کردن‌ها و این مزاحمت‌ها و آزارها، جمهوری اسلامی را که از پا نمی‌اندازد. ... راه هزینه درست نشدن، التزام به قانون است.^(۲)

۱۴- بدیهی است در هر انتخاباتی، یک عده‌ای به نتیجه‌ی مطلوب خودشان نمی‌رسند - من نمی‌خواهم اسمش را بگذارم بازنده‌ی انتخابات؛ نباید تعبیر برنده و بازنده و این واژه‌ها و اصطلاحات غربی مادی را به کار برد؛ اگر برای خدا و برای

۱- بیانات در دیدار کارگران و فعالان بخش تولید کشور، ۷ اردیبهشت ۱۳۹۲.

۲- بیانات در دیدار دست‌اندرکاران برگزاری انتخابات، ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۲.

انجام تکلیف وارد می‌شویم، برد و باخت وجود ندارد - خب، اینها اعتراض دارند. انسان پیش قاضی هم که می‌رود، همین جور است. قضاوتی در یک دادگاهی وجود دارد؛ آن طرفی که در این قضاوت به مقصود خود رسیده، خوشحال است، آن طرف دیگر ناراحت است؛ آن طرف دیگر نباید دادگاه را متهم کند که برخلاف حق عمل کرده؛ نه، دادگاه است و بر طبق قانون عمل می‌کند؛ منتها او ناراحت می‌شود، ناراضی می‌شود. باید همه‌ی آنچه را که پیش می‌آید - که مبتنی بر قانون است - تحمل کنیم؛ این را باید همه‌مان یاد بگیریم؛ این صبر انقلابی است، این تحمل انقلابی است.^(۱)

معیار بودن قانون، در همه مراحل

۱۵- قانون را معیار قرار دهید. در آیه‌ی کریمه‌ی قرآن که تلاوت کردند، به ادای امانت اشاره شد - «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا» - ادای امانت به همین است که طبق مرقع قانون عمل شود؛ هم در مرحله‌ی تشخیص صلاحیتها - چه در مورد ریاست جمهوری، چه در مورد شوراها، و در موارد دیگری که در پیش است - هم در مرحله‌ی قرائت آراء، هم در مرحله‌ی حفظ آراء و صندوق‌ها. باید مرقع قانون رعایت شود و نهایت امانتداری انجام بگیرد؛ که بحمدالله تا حالا هم همین جور بوده است.^(۲)

شورای نگهبان؛ مانع بروز تخلف در انتخابات

۱۶- انتخابات‌های ما انتخابات‌هایی بوده است که برطبق معیارهای متعارف بین‌المللی، یکی از بهترین و سالم‌ترین انتخابات بوده است با نصاب شرکت بالای مردم. متأسفانه یکی از عادت‌های بدی که بعضی در داخل دارند، این است که دائماً در سلامت انتخابات در هر دوره‌ای خدشه کنند. از قبل از انتخابات مکرر دم بزنند از تقلب، از دغدغه، از اینکه چنین بشود، چنان بشود؛ این کار غلطی است. در طول این ۳۷ سال، مردم به‌خاطر اعتمادی که در دوره‌های مختلف و دولت‌های مختلف به نظام داشتند، در عرصه‌ی انتخابات شرکت کردند، حضور پرشور پیدا کردند. چرا بعضی‌ها به دست خودشان این اعتماد را می‌خواهند خدشه‌دار کنند؟ مردم به نظام اعتماد دارند. وقتی انتخابات هست، می‌آیند وارد انتخابات می‌شوند و رأی می‌دهند. چرا انسان بایستی این را خدشه‌دار بکند با دغدغه‌های بیخود و دروغین که نبادا [تخلفی بشود]. خب، معلوم

۱- همان.

۲- همان.

است؛ اجازه داده نمی‌شود؛ مراقبت‌های شدید انجام می‌گیرد. یکی از بزرگ‌ترین برکات وجود شورای نگهبان همین است که مراقبند؛ مراقب خطا و اشتباهند و اجازه نمی‌دهند تخلفی انجام بگیرد؛ دیگر دستگاه‌ها هم همین‌جور. در طول این سال‌ها هم گاهی در بعضی از دوره‌ها به ما گزارش می‌شد که انتخابات اشکال پیدا کرده است؛ ما دستور می‌دادیم می‌رفتند تحقیق می‌کردند، معلوم می‌شد که نخیر، این‌جوری نیست. گاهی ممکن است در گوشه‌وکنار یک تخلفی انجام بگیرد که در نتیجه‌ی انتخابات هیچ تأثیری نداشته باشد - آن مهم نیست - [اما] انتخابات در همه‌ی دوره‌ها سالم است.^(۱)

شورای نگهبان؛ چشم‌بینای نظام برای انتخابات

۱۷- شورای نگهبان، چشم‌بینای نظام برای انتخابات است؛ در همه‌ی دنیا هم یک چنین چیزی وجود دارد -حالا اسمش چیز دیگر است؛ اینجا اسمش شورای نگهبان است- مراقبند، ببینند آن کسی که وارد میدان انتخابات می‌شود، نامزد انتخابات می‌شود، آیا صلاحیت دارد یا نه.^(۲)

لزوم حراست از رأی مردم

۱۸- انتخابات را نباید خراب کرد. بعضی‌ها خوششان می‌آید و کأنه عادت دارند که از نزدیکی انتخابات، دائم بر کوس نامطمئن بودن انتخابات بدمنند؛ عادت کرده‌اند. این خیلی عادت بدی است، مرض بدی است، چرا؟ انتخابات انتخابات سالمی است. ممکن است در هر انتخابی، یک تخلفی در یک گوشه‌ای انجام بگیرد؛ این ممکن است، همیشه هم از این قبیل اتفاق می‌افتد؛ خب در کارهای خود ما هم، کارهای شخصی و عمومی و خصوصی‌مان ممکن است تخلفاتی اتفاق بیافتد، اما تخلفاتی که نتایج انتخابات را تغییر بدهد، مطلقاً وجود ندارد؛ تخلف سازمان‌یافته مطلقاً وجود ندارد؛ عدم رعایت مسئولان دولتی و غیردولتی انتخابات ابداً وجود ندارد. از اوّل انقلاب تا حالا هم همین‌جور بوده؛ مسئولان، مسئولانه به مسائل انتخابات [پرداخته‌اند و] همه‌ی دولت‌هایی که در این بین بوده‌اند. ... [نباید] کسی ادّعا کند که در این انتخابات خیانت شد یا [تقلب] شد. یک‌وقتی -شاید این را من قبلاً هم گفته‌ام- در مورد انتخابات تهران در یک دوره‌ای، خیلی جنجال شد؛ سروصدا شد و اصرار شد بر

۱- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۸ شهریور ۱۳۹۴.

۲- همان.

اینکه این انتخابات ابطال بشود. بنده گفتم باید تحقیق کنید؛ در تهران دو سه میلیون از مردم آمده‌اند در انتخابات شرکت کرده‌اند، ما رأی اینها را بکلی باطل کنیم؟ این چه حرفی است! باید تحقیق کنیم ببینیم چه جوری است. تحقیق کردیم، معلوم شد که نه این جور نیست. تحقیق مفصل کردیم؛ بنده در آن سال‌ها صریحاً نوشتم به شورای نگهبان که نخیر، انتخابات نباید دست بخورد. یعنی انتخابات حق مردم است، مال مردم است و ما نمی‌توانیم انتخابات را متهم کنیم به اینکه مثلاً فرض کنید که این جور است یا آن جور است؛ نه، انتخابات انتخابات سالمی است، در همه‌ی دوره‌ها سالم بوده، حالا هم ان شاء الله به توفیق الهی همین جور خواهد بود و چهارچوب قوانین و مقررات و وجود آدم‌هایی که مراقبند، مواظبند، موظفند، نمی‌گذارد که انتخابات دچار این اختلال بشود.^(۱)

الف) نظارت بر صلاحیت نامزدها

امام خمینی (قدس سره الشریف)

نظارت بر صلاحیت نامزدها، وظیفه شورای نگهبان

۱- در دوره‌های آینده که ان شاء الله استقرار کامل حاصل شد، به حسب قانون اساسی باید این امر [احراز صلاحیت] به وسیله شورای نگهبان عمل؛ و آنان هستند که باید تشخیص صلاحیت رئیس جمهور را به حسب موازین قانونی بدهند.^(۲)

مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

لزوم رعایت دقیق ضوابط

۱- سلامت نظام، به سلامت مجلس وابسته است. یک مجلس سالم و قوی و کارآمد و دارای اعضای مؤمن و منطبق با ضوابط، خواهد توانست پشتیبانی قانونی نظام را به شکل صحیحی انجام بدهد. بنابراین، شما که الان در آستانه‌ی رعایت این

۱- بیانات در دیدار ائمه جمعه سراسر کشور، ۱۴ دی ۱۳۹۴.

۲- بیانات در جمع ملت ایران، ۱۴ دی ۱۳۵۸.

ضوابط در انتخابات هستند، کار بسیار مهمی را انجام می‌دهید؛ لذا است که بایستی ضوابط را بدقت رعایت کنید.^(۱)

ورود به ارکان قدرت، هدف تبلیغات بر علیه شورای نگهبان

۲- این بحث نظارت استصوابی و این چیزهایی که باز هم رویش جنجال می‌کنند، از آن جنجال‌های بسیار بی‌مبنا و بی‌ریشه‌ای است که هدفش تضعیف شورای نگهبان و در واقع نفوذ دادن عناصر مخالف با اسلام و مخالف با امام و مخالف با نظام جمهوری اسلامی در ارکان قانونگذاری است. مانعشان شورای نگهبان است. فکر می‌کنند همان بلایی که یک روز سر آن هیأت علمای طراز اول آوردند، به این وسیله می‌توانند بر سر شورای نگهبان هم بیاورند، که البته نخواهند توانست و مطمئناً چنین چیزی تحقق پیدا نخواهد کرد. هدف این است؛ این قدم بعدی است. طراحان سیاسی و امنیتی و جنگ روانی دشمن، پیش خودشان چنین محاسبه می‌کنند که اگر این کار هم به نتیجه برسد، آن وقت قدم بعدی نفوذ در مجلس است و این به معنای نفوذ در دولت و نفوذ در ارکان نظام است. این گونه می‌خواهند وارد شوند.^(۲)

احراز صلاحیت ابزار جلوگیری از ورود افراد ناباب به ارکان کشور

۳- مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در پاسخ به این سوال که آیا محروم شدن شهروندان از حق طبیعی انتخاب شدن به وسیله نظارت استصوابی، باعث بی‌اعتماد شدن مردم به پایه‌های نظام نمی‌شود؟ چنین فرمودند:

جواب من این است که نه، نمی‌شود؛ چون نظارت استصوابی یک قانون است و نبایستی کسی از عمل به قانون گله‌ای داشته باشد. این نظارت شورای نگهبان، طبق قانون و متکی به قانون اساسی است. پایه‌ها و ریشه‌هایش در قانون اساسی است و در قانون عادی هم همان تأیید شده است و وجود دارد. این نظارت هم برای شهروندان عادی و معمولی نیست؛ این برای آن است که یک آدم ناباب، یک آدم مضر و یک آدم بد، به این مرکز حساس وارد نشود. این نظارت استصوابی مخصوص مجلس که نیست؛ در مورد ریاست جمهوری هم هست. حالا شما ببینید یک آدم حراف پشت هم اندازی که از خارج هم حمایت شود و پول فراوانی هم داشته باشد و خودش را به

۱- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

۲- بیانات در دیدار جمعی از ناشران، ۲۸ اردیبهشت ۱۳۷۸.

شکل‌های گوناگونی بیاراید و این جا بیاید و کاندیدا شود و اکثریتی را هم ببرد و رئیس جمهور شود، تکلیف مملکت چه می‌شود؟! نظارت استصوابی برای همین است که جلو آدم‌هایی که بر طبق قوانین کشور، صلاحیت آمدن به این منصب حساس را ندارند - چه مجلس، چه ریاست جمهوری و چه در بقیه جاهایی که این نظارت وجود دارد؛ مثل مجلس خبرگان و دیگر جاها - گرفته شود و اینها نتوانند وارد این مراکز حساس شوند. نظارت استصوابی چیز خوبی است؛ چیز بدی نیست. آنهایی که انتقاد می‌کنند و ایراد می‌گیرند، ادعایشان این است که شورای نگهبان ردّ و قبولش بر اساس گرایش‌های سیاسی است. البته این واقعیت ندارد. خود آقایان شورای نگهبان هم همیشه انکار کرده‌اند؛ بنده هم تا آن جا که از نزدیک شاهد کار آنها بوده‌ام، چنین احساسی نکرده‌ام. حالا ممکن است کسی یک وقت یک جایی را درست نفهمد و غلط بفهمد که آن بحث دیگری است؛ اما مبنا، مبنای قانونی است.^(۱)

شورای نگهبان، مسؤول جلوگیری از ورود ناخالصی به نظام

۴- شورای نگهبان یک صافی است، برای آن که نگذارد ناخالصی وارد ارکان نظام بشود. این چیزی نیست که هیچ منصفی بتواند آن را بد بشمارد ... این نهاد [شورای نگهبان] لازم است؛ اگر نمی‌بود، ما یقیناً دچار مشکلات بزرگی می‌شدیم.^(۲)

اشباه، جواز تخریب وجهه شورا نیست

۵- ممکن است در این روند [نظارت بر صلاحیت نامزدهای انتخابات] اشتباهی هم رخ دهد، اما نباید با تبلیغات سیاسی، کلیت این نهاد عظیم و وظیفه قانونی آن را در تعیین صلاحیت‌ها زیر سؤال برد.^(۳)

جلوگیری از اهانت به شورای نگهبان

۶- [گروهی همواره] با استفاده از روش‌های گوناگون تبلیغاتی - سیاسی و گاهی با اهانت، شورای نگهبان را زیر سؤال می‌برند؛ که البته اگر این اقدامات با اهانت، همراه شود، مسؤولان مختلف نظام و قوای سه‌گانه، موظف به جلوگیری از آن هستند. ... [بنابراین] بر خود وظیفه می‌دانم از این شورا به عنوان یک نهاد قانونی و رسمی و

۱- بیانات در پاسخ به پرسش‌های دانشجویان در دانشگاه صنعتی شریف، ۱ آذر ۱۳۷۸.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۳- همان.

دارای نقشی مهم، به طور قاطع دفاع کنم.^(۱)

لزوم احراز صلاحیت‌های قانونی

۷- قانون برای رهبری، ریاست جمهوری، مسئولان قوای سه گانه و رده‌های مختلف مدیریت، تا رده‌های شوراهای شهر و روستا و دیگر جاها ضوابطی را معین کرده است که برخاسته از همان دید و فکر اسلامی است. این ضوابط باید احراز شود. باید تشخیص داده شود که این شرایط در این شخص وجود دارد، بعد او در معرض رأی مردم قرار گیرد، اگر ملاک رأی مردم است؛ یا نصب شود، اگر ملاک، انتصاب است؛ مثل بعضی از مسؤولیت‌هایی که وجود دارد.^(۲)

حق انتخاب شدن مانند سایر حقوق شهروندی نیست

۸- بعضی می‌گویند حق شهروندی انتخاب شدن را ناپستی سلب کرد. حق انتخاب شدن، حق شهروندی معمولی مثل حق شغل و کسب و کار و ساکن شدن در شهر و راه رفتن در خیابان و خریدن اتومبیل و ... نیست. این یک حق شهروندی است که برای دارنده‌ی آن صلاحیت‌هایی لازم است که این صلاحیت‌ها باید احراز شود. مسؤول احرازش هم فقط شورای نگهبان نیست؛ هم وزارت کشور است، هم شورای نگهبان، که باید صلاحیت‌ها را احراز کنند. در احراز صلاحیت نامزدها خود مردم بهترین افراد هستند و بیشترین مسؤولیت‌ها را دارند که وقتی انسانی را احراز صلاحیت کردند، به همدیگر معرفی کنند و آن کسانی که می‌توانند، برای آن شخص امکانات فراهم نمایند، تا انسان صالح بتواند وارد این میدان شود.^(۳)

معمول بودن سازوکار احراز صلاحیت در دنیا

۹- این روال احراز و تشخیص صلاحیت هم یک روال همه جایی دنیایی است و مخصوص ایران و مخصوص مجلس شورای اسلامی هم نیست. در همه جا وقتی انسان برای مسؤولیتی مأموریت دارد که مسؤول معین کند، قهراً تفحص و جستجو می‌کند که آیا این شخص صلاحیت دارد یا ندارد؛ این هیچ ارتباط ندارد به این که مجلس شورای اسلامی باشد یا غیر مجلس شورای اسلامی. بنابراین کار، کار معمولی‌ای است؛ کاری

۱- همان.

۲- بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان، ۱۳ اسفند ۱۳۸۱.

۳- بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان قزوین، ۲۶ آذر ۱۳۸۲.

است که در همه جای دنیا و پیش همه عقلای عالم انجام می‌گیرد.^(۱)

مکلف بودن همه به احراز صلاحیت

۱۰- کسی که داوطلب می‌شود تا وارد میدانی شود که شرایطی برای آن میدان هست و شما هم مسؤول این گذرگاه هستید، طبیعی است که بایستی شرایط را در آن شخص احراز کنید. این، مخصوص شورای نگهبان هم نیست؛ به عهده همه است.^(۲)

احترام به سلائق مختلف سیاسی در احراز صلاحیت

۱۱- در تلاش برای احراز صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری دوره‌ی نهم، با رعایت موازین قانونی در این امر، از آنجا که مطلوب آن است که همه‌ی افراد کشور از صاحبان سلائق گوناگون سیاسی فرصت و مجال حضور در آزمایش بزرگ انتخابات را بیابند، لذا به نظر می‌رسد نسبت به اعلام صلاحیت آقایان ... تجدیدنظر صورت گیرد.^(۳)

لزوم کنترل ورودی‌های میدان سیاست

۱۲- یقیناً ورودی‌های میدان سیاست باید کنترل شود. میدانِ اداره‌ی کشور و مدیریت کشور است؛ مگر شوخی است؟ یک کشور را می‌خواهند دست یک نفر بسپرنند؛ لذا باید ورودی‌های این میدان کنترل شود و معلوم گردد کسی که دارد می‌آید، کیست؛ اصلاً غرضه‌ی این کار را دارد یا ندارد؛ بعد، اعتقاد به این کار دارد یا ندارد؛ بعد، اصلاً می‌فهمد در کشور چه کار باید کرد یا نه.^(۴)

تأیید شورای نگهبان به منزله دارا بودن حداقل صلاحیت‌ها

۱۳- انتخابات یک مسأله‌ی شخصی نیست؛ یک مسأله‌ی عمومی است ... کسی که شورای نگهبان او را تأیید کرده است، در واقع مُهر صلاحیت به او زده است. اختلاف و دعوا سر پیدا کردن صالح‌تر است. بالاخره حداقل صلاحیت‌ها را داشته است که شورای نگهبان به او مُهر تأیید زده است. اگر هر کدام از اینها رئیس جمهور شدند، آحاد مردم احساس نکنند که آن کسی که ما می‌خواستیم، نشد؛ پس او به درد نمی‌خورد؛

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۴ دی ۱۳۸۲.

۲- همان.

۳- نامه به شورای نگهبان برای تجدید نظر در صلاحیت کاندیداهای انتخابات ریاست جمهوری، دوم خرداد ۱۳۸۴.

۴- بیانات در دیدار جمعی از دانشجویان بسیجی، ۵ خرداد ۱۳۸۴.

او صالح نیست؛^(۱)

۱۴- آن کسانی که به وسیله‌ی شورای نگهبان صلاحیت آنها اعلام می‌شود، معنایش این است که این از حداقل صلاحیت مورد نیاز برخوردار است. در بین این کسانی که اعلام می‌شوند، افرادی هستند با صلاحیت‌های بالاتر، افرادی هستند در سطح پایین‌تر. هنر ملت ایران و مردم شهرها و حوزه‌های انتخابیه این است که دقت کنند، نگاه کنند، بشناسند اصلح را، بهترین را انتخاب کنند؛^(۲)

جرایی نظارت شورای نگهبان بر صلاحیت نامزدها

۱۵- کاری که شما انجام می‌دهید، بسیار کار مهمی است. این کار خلاصه‌اش عبارت از این است که کسانی که بناست برای کشور و ملت تصمیم بگیرند - چه در قالب مجلس خبرگان، چه در قالب مجلس شورای اسلامی، چه در قالب رئیس جمهوری - و سرنوشت کشور به دست اینها داده می‌شود، از صلاحیت لازم برخوردار باشند. نمی‌شود هر کسی را مسلط بر سرنوشت مردم کرد. نمی‌شود به هر کسی با هر کیفیتی در رفتار و اخلاق و عقاید و سلاط و ممشا و معلومات و معرفت و اینها، اجازه داد که برای اداره‌ی یک کشور هفتاد میلیونی، با این عظمت، با این تاریخ، بیاید قانون بنویسد؛ او را الزام کند که باید تو اینطور بکنی، اینطور نکنی؛ این شرائطی دارد. آن کسی که بناست رهبر را انتخاب کند، شرائطی دارد، صلاحیت‌هایی دارد؛ همه کس که نمی‌توانند بیایند رهبر بشناسند، رهبر انتخاب کنند، رهبر را برکنار کنند؛ اینها وظایف مجلس خبرگان است. کسانی با صلاحیت‌های سطح بالا، از چنین اختیاری برخوردارند. یا آن کسانی که بناست برای این کشور قانون بنویسند، یعنی حرکت قوه‌ی اجرائی را و قوای عامله‌ی کشور را ریل‌گذاری کنند و بگویند قطار دولت باید از این ریل عبور کند، در واقع سرنوشت کشور دست اینهاست. نمی‌شود هر کسی بدون صلاحیت‌های لازم در این مسند حساس بنشیند؛ صلاحیت‌هایی لازم است. ... بدیهی است و واضح است که دستگاهی لازم است؛ این دستگاه، همین دستگاه شورای نگهبان و واسطه‌های نظارتی‌ای است که این دستگاه دارد.^(۳)

۱- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۲۵ خرداد ۱۳۸۴.

۲- بیانات در دیدار مردم یزد، ۱۲ دی ۱۳۸۶.

۳- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۰ تیر ۱۳۸۶.

تأیید شدگان شورای نگهبان، همه صالح‌اند

۱۶- آن کسانی که نامزد ریاست جمهوری می‌شوند و در شورای نگهبان صلاحیت آنها زیر ذره‌بین قرار می‌گیرد و شورای نگهبان صلاحیت آنها را اعلام می‌کند، اینها همه‌شان صالح‌اند.^(۱)

نظارت بر رعایت اصول و مبانی نظام در همه کشورها

۱۷- در اختلافات گوناگونی که در بین احزاب دنیا وجود دارد - در همین کشورهایی که خودشان را پیشرو دموکراسی می‌دانند - هیچکدام از این احزاب متعارض و متخالف، با اصول و مبانی آن نظام مخالفت نمی‌کنند؛ و آلا از نظر مردم مردود هستند. دستگاه‌هایی دارند؛ دستگاه‌های رعایت قانون اساسی و دادگاه قانون اساسی - شبیه شورای نگهبان خودمان - اینها را رد می‌کنند. اینجور نیست که قبول کنند یک نفری بیاید در یک نظامی علیه مبانی آن نظام مبارزه کند، معارضه کند، آن وقت نظام در مقابل او ساکت و آرام بنشیند. به کمتر از آن هم گاهی دیده می‌شود که در همین نظام‌های اروپائی برخورد‌های خشن و تندی می‌کنند.^(۲)

قانون‌گرایی و وظیفه همه نامزدها و مسئولین

۱۸- ان شاء الله شورای محترم نگهبان طبق وظائف قانونی خود، آن کسانی را که صلاحیت دارند، به مردم معرفی خواهد کرد. همه هم باید تابع قانون باشند. آنجائی اشکال پیش می‌آید که تخلف از قانون انجام می‌گیرد. سال ۸۸ اشکالاتی که وارد شد، خسارتی که به کشور وارد کردند و نگذاشتند کشور و ملت طعم آراء چهل میلیونی را درست بچشد، به خاطر تخلف از قانون بود. یک عده‌ای یا برای خاطر اغراض نفسانی، یا هدف‌های خلاف سیاسی، یا هرچه - حالا در آن زمینه نمی‌خواهیم قضاوتی بکنیم - از قانون تخلف کردند، خطا کردند، از راه غیرقانونی وارد شدند؛ هم به خودشان صدمه زدند، هم به ملت صدمه زدند، هم به کشور صدمه زدند. راه درست، راه قانون است. همه تابع قانون باشند، همه تسلیم قانون باشند. گاهی ممکن است یک قانون، صددرصد درست هم نباشد، اما از بی‌قانونی بهتر است. گاهی ممکن است در یک بخشی، یک خطائی هم از مجری قانون سر بزنند که من و شما بفهمیم او در اجرای

۱- بیانات در جمع مردم استان کردستان، ۲۲ اردیبهشت ۱۳۸۸.

۲- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران، ۲۰ شهریور ۱۳۸۸.

قانون این خطا را کرده است؛ اما اگر نتوانیم آن را از طریق قانونی اصلاح کنیم، تحمل آن بهتر است از این که باز بی قانونی کنیم؛ از راه بی قانونی بخواهیم آنچه را که به نظر ما خطا است، درست کنیم.^(۱)

احراز صلاحیت شدگان همگی صالحند

۱۹- شورای محترم نگهبان، خب مردمانی پرهیزگار، متقی و آگاهند؛ طبق قانون تشخیصی می دهند و عده ای به عنوان افرادی که صالحند، معرفی می شوند؛ من و شما باید نگاه کنیم ببینیم در بین این صالحها کدام صالح ترند، کدام بیشتر به درد مردم می خورند، کدام بیشتر می توانند این بار سنگین را بر دوش بکشند و با امانت کامل این راه را ادامه دهند و پیش ببرند؛ این را باید من و شما نگاه کنیم، ببینیم، بشناسیم.^(۲)

تشکر از قانون گرای نامزدهای رد صلاحیت شده

۲۰- در همین انتخابات، تا این مرحله ای که تا الان پیش آمدیم، روال قانونی جریان پیدا کرده. وقتی که از نامزدهای محترم سؤال کردند که اگر چنانچه شورای نگهبان نظری بدهد، شما تمکین می کنید، همه ی آنها گفتند: بله، ما تمکین می کنیم. تمکین هم کردند. ما باید واقعاً تشکر کنیم از همه ی این نامزدها؛ آنهایی که به نحوی صلاحیتشان احراز نشد. اینها گفتند از نظر شورای نگهبان تمکین میکنیم، و به قول خودشان عمل کردند و تمکین کردند؛ این نشان دهنده ی اهمیت و ارجحیت قانون است، نشان دهنده ی کاربری قانون است؛ چون قانون بر مملکت حاکم است. ممکن است بنده یا جنابعالی از قانون ناراضی هم باشیم - گاهی اینجوری است - اما وقتی انسان در مقابل قانون تمکین کرد، حل اختلاف می شود، فصل الخطاب می شود؛ این نعمت بزرگی است، این برکت بزرگی است.^(۳)

حق الناس بودن احراز صلاحیت

۲۱- [شورای نگهبان] باید احراز کنند صلاحیت را؛ اگر دیدند که کوتاهی شده است و آدمی که صلاحیت ندارد وارد شده، جلویش را می گیرند؛ این حق آنها است، حق قانونی آنها است، حق عقلی و منطقی آنها است؛ بعضی بیخود ایراد می کنند.

۱- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۲۵ اردیبهشت ۱۳۹۲.

۲- همان.

۳- بیانات در دیدار نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ۸ خرداد ۱۳۹۲.

بخشی از این حق الناس، همین حق رأی شورای نگهبان است؛ همین حق نظارت استصوابی و مؤثر شورای نگهبان است؛ این جزو حق الناس است، این را باید رعایت کرد، این را باید حفظ کرد. انتخابات مهم است.^(۱)

۲۲- انتخابات حق الناس است؛ ... منتها خب [باید] به عمق این حق الناس برسیم. معنای حق الناس بودن این نیست که فقط آن کسی که پای صندوق نشسته است باید این حق الناس را رعایت کند که مثلاً فرض کنید آراء را عوضی نخواند یا کم و زیاد نکند؛ این یکی از مصادیق رعایت حق الناس است. یک مطلب، مطلب حق داوطلب است؛ یکی از حقوق مردم، رعایت حق این داوطلبی است که می آید و وارد این میدان می شود و نامزد انتخابات می شود که اگر آدم صالحی است، ما او را رد نکنیم، میدان بدهیم به اینکه او بیاید. نقطه‌ی مقابلش هم همین جور است؛ اگر چنانچه آدم ناصالحی است، راهش ندهیم؛ اگر چنانچه در این مجلس -حالا چه مجلس خبرگان، چه مجلس شورای اسلامی، چه در هر جایی که انتخابات هست- آدمی باشد که صلاحیت قانونی ورود در اینجا را نداشته باشد و ما از این اغماض کنیم، صرف نظر کنیم، رعایت نکنیم، دقت نکنیم و او وارد بشود، این هم باطل کردن حق مردم است، خراب کردن حق مردم است؛ این هم ضلّ حق الناس است.^(۲)

قبول داشتن نظام، شرط لازم نمایندگی

۲۳- بنده گفته‌ام و باز هم می‌گویم که آن کسانی که حتّی نظام را قبول ندارند بیایند در انتخابات شرکت کنند، رأی بدهند، اما نه اینکه کسی که نظام را قبول ندارد، بخواهند مجلس بفرستند. هیچ‌جای دنیا چنین چیزی وجود ندارد که [وقتی] ما گفتیم آقا شما که نظام را قبول ندارید بیا، بگوید خیلی خوب، پس اجازه بدهید من به کسی رأی بدهم که او هم نظام را قبول ندارد؛ این معنی ندارد. در هیچ‌جای دنیا در مراکز تصمیم‌گیری، آن کسی که اصل نظام کشور را قبول ندارد راه نمی‌دهند؛ [حتّی] یک جاهایی با اندک تهمتی طرف را کنار می‌زنند. همین کشور آمریکا که امروز خودش را نماد آزادی و مانند اینها معرفی می‌کند و یک عده آدم‌های ساده لوح هم قبول می‌کنند و ترویج می‌کنند، در آن دورانی که جریان چپ در دنیا وجود داشت -اینها البته حالا

۱- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۸ شهریور ۱۳۹۴.

۲- بیانات در دیدار با ائمه جمعه سراسر کشور، ۱۴ دی ۱۳۹۴.

مطرح نیست - اینها هرکسی را به اندک بیانی که نشان دهنده‌ی یک گرایش ضعیف به تفکرات اقتصادی سوسیالیستی مثلاً بود، با قاطعیت رد می‌کردند؛ کمونیست نبود، معتقد به کمونیسم هم نبود، معتقد به سوسیالیسم هم نبود، اما [اگر] یک رگه‌ی مختصری در مسائل اقتصادی نشان می‌داد، ردش می‌کردند. همین جایی که حالا اسم آزادی و اسم دموکراسی و مانند اینها را می‌آورند و به ما اعتراض می‌کنند که شما چرا شورای نگهبان دارید. بی‌حیاها! بنابراین اینکه ما مقید باشیم کسی برود در مجلس که نظام را، مصالح کشور را، ارزش‌های اساسی کشور را تأیید بکند، تقویت کند، دنبال بکند، یک حق عمومی است. این هم در انتخابات و در سلامت انتخابات مؤثر است.^(۱)

(ب) معیارهای لازم به توجه توسط ناظران انتخابات

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

دخالت ندادن سلاقی شخصی و حب و بغض‌ها

۱- مواظب باشید کارتان یک سر سوزنی از معیار قانونی تخطی نکند. نظرات و سلاقی شخصی را کنار بگذارید. این که کسی به خاطر تشخیصی که از دین و انقلاب و اسلام و رهبری و ملت و دولت دارد، یک نفر را تقویت کند، یک نفر را رد کند، یک نفر را تضعیف کند، یکی را یک خرده جلو بکشد، یکی را یک خرده عقب بزند، خلاف ضابطه است. غیر از قانونی که تصویب شده و به دست شما داده‌اند، تا طبق آن عمل کنید، هر چیزی را که شما معیار دانستید، بدانید معیار و ضابطه نیست. ضابطه، همین است که در دست شماست. طبق همین ضابطه، دقیق، بدون رعایت حب و بغض، بدون رعایت خط و خطوط و بدون رعایت جهات سیاسی، عمل کنید.^(۲)

کافی نبودن صرف عنوان، برای رد صلاحیت

۲- جناب عالی به مسأله‌ی قاچاق اشاره کردید. قاچاق، یک عنوان عام و وسیع و یک طیف است. مثلاً یک وقت هست که یک نفر فرضاً به خارج از کشور رفته و حالا

۱- بیانات در دیدار دست‌اندرکاران برگزاری انتخابات، ۳۰ دی ۱۳۹۴.

۲- بیانات در دیدار با مسؤولان دفتر نهضت سوادآموزی، رئیس و جمعی از مسؤولان ادارات شهربانی، ۴ مهر ۱۳۶۹.

آمده و یک دستگاه ضبط صوت هم با خودش آورده که مثلاً قاچاق محسوب می شود؛ یا مثلاً موقع خروج از کشور، فلان جنس را همراه خودش خارج کرده است. هرچند ورود و خروج آن اجناس طبق مقررات نبوده و البته این یک قانون شکنی و تخلف از قوانین است؛ اما معلوم نیست که این خیلی اهمیت داشته باشد که کسی را از صلاحیت بیاندازد؛ بخصوص بعد از آنکه آثار توبه و انابه هم ظاهر بشود. اما یک وقت هست که یک نفر با یک باند قاچاق ارتباط دارد و اصلاً کارش تمهید مقدمات و تسهیل طرق برای انجام قاچاق است؛ اینها یکسان نیستند. باید واقعاً نگاه کرد، حدود را مشخص کرد و فهمید که صرف عنوان کافی نیست. یا مثلاً یک نفر در یک معامله تخلف کوچکی داشته، اما یک نفر هم در امر معامله و تصرفات مالیش اصلاً آدم فاسد و سوء استفاده چي است؛ بناحق به دست می آورد، بناحق خرج می کند و بناحق به این و آن می دهد؛ اینها فساد مالی است. بنابراین، کار اهمیت دارد و باید ضوابط را در این کار بشدت رعایت کرد.^(۱)

دخالت ندادن مذاق های سیاسی در انتخابات

۳- جهات اخلاقی را باید رعایت کرد؛ از جمله یکی از آنها این است که مسائل شخصی افراد را نباید با آن مسائل عمده خیلی مخلوط کرد؛ مثلاً مسائل خطی و سیاسی را نباید با مواضع واقعی انقلابی و ضد انقلابی مخلوط کرد. ممکن است یک نفر باشد که از لحاظ سیاسی مذاقی داشته باشد؛ کسی است که طرفدار انقلاب و علاقه مند به انقلاب است و تلاش هم می کند؛ اما حالا در انقلاب زید را قبول دارد، عمرو را قبول ندارد؛ در حالی که ما عمرو را قبول داریم، زید را قبول نداریم؛ یا ما هر دوی زید و عمرو را قبول داریم، اما او یکی از آنها را قبول ندارد؛ این که جرم نیست.^(۲)

شناختن فتنه گر و مصادیق فتنه گری

۴- بعضی ها هستند که سروصدایشان زیاد است؛ بدون این که در آن فتنه گری یی

۱- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

۲- همان.

وجود داشته باشد. در مقابل، بعضی‌ها هستند که بدون سروصدا فتنه‌گری می‌کنند! اینها را باید حقیقتاً از همدیگر تفکیک کرد. شناختن افراد و تشخیص مصادیق فتنه‌گری و مصادیق کار سیاسی و کار خطی و تفکیک اینها از همدیگر، به نظر خیلی مهم می‌آید.^(۱)

متهم نکردن کسی بدون تحقیق و بررسی

۵- بدون تحقیق نایستی افراد را متهم کرد. به ظواهر خیلی ابتدایی نایستی نسبت به وجود جرمی در کسی حکم کرد؛ مثلاً الان رایج شده که بعضی‌ها را به اندک چیزی ضد ولایت فقیه می‌گویند! معلوم نیست اگر کسی یک وقت در جایی یک کلمه حرفی زد، این ضدیت با ولایت فقیه باشد. ضدیت با ولایت فقیه، یعنی ضدیت با اصیل‌ترین و رکن‌ترین اصول و ارکان نظام جمهوری اسلامی - شکی نیست - متنها ضدیت معنایی دارد.^(۲)

شورای نگهبان، مظهر و آینه اعتماد عمومی

۶- هرچه افراد از جهات و جناح‌های مختلف بیشتر در انتخابات شرکت کنند، این برای نظام بهتر است؛ برای شورای نگهبان هم بهتر است. ما باید کاری کنیم که این امکان و وسیله برای ورود اشخاص بیشتر فراهم بشود. نباید طوری باشد که یک جریان، ولو در یک شهر خاص، احساس بکند که در این انتخابات وارد نیست؛ باید طوری باشد که در همه جا همه احساس کنند که می‌توانند آن فرد مورد نظر خودشان را واقعاً آزادانه انتخاب بکنند؛ یعنی شورای نگهبان و حرکتی که در این مقطع انجام می‌دهد، باید مظهر و آینه‌ی اعتماد عمومی باشد.^(۳)

انجام وظایف با رعایت دقت و عدل و انصاف

۷- وظیفه شورای نگهبان خیلی سنگین است. این وظیفه را باید در حدّ مقدور با کمال دقت و با رعایت حداکثر عدل و انصاف انجام دهد و بر کار نظارت کند. آنچه که آقایان نظار انجام می‌دهند، به نام شورای نگهبان تمام می‌شود و از لحاظ مسؤولیت الهی هم علی‌الظاهر با مسؤولیت بزرگواران این مجموعه انجام خواهد شد.

۱- همان.

۲- همان.

۳- همان.

این باید موجب شود که دقت و توجه را مضاعف کنید.^(۱)

دخالت ندادن مذاق‌های شخصی در نظارت

۸- در امر نظارت باید قانون و موازین ملاک و معیار باشد و نه مذاق‌ها و سلیقه شخصی. مطلقاً دنبال مذاق شخصی نروید و این‌طور نباشد که یک وقت انسان خودش تشخیص دهد که اگر این فرد در مجلس نباشد، برای مجلس خسارتی است؛ اگر این شخص باشد، برای مجلس فایده‌ای دارد؛ آن‌گاه برخلاف موازین و مقررات، این مذاق اعمال شود.^(۲)

پرهیز از تنگ نظری

۹- بعضی وقت‌ها ممکن است در کسی نقطه ضعفی هم باشد؛ اما لزومی ندارد که انسان هر چیز کوچکی را در اشخاص ببیند و آن را بزرگ کند. ... نمی‌شود افراد را به اندک چیزی متهم کرد. توجه به چیزهای کم‌اهمیت، تنگ‌نظری و دقت‌های بی‌خودی را باید کنار گذاشت.^(۳)

حفظ آبروی افراد رد صلاحیت شده

۱۰- اگر کسانی در پرونده‌هایشان مشکلی دیده شد که بنا شد به مجلس نروند، مشکل آنها بازگو و پخش نگردد و هتک حرمت آنها نشود. البته ممکن است بعضی کسان بگویند فلان کس را که رد کرده‌اید، باید علت آن را صریحاً بگویید. اگر مطلبی گفتنی است، اشکالی ندارد آن را بگویید؛ اما اگر مطلبی ناگفتنی است، نباید آبروی اشخاص با این حرف‌ها برود و بیان شود. چون به ما این‌طور گفته‌اند و فشار آورده‌اند، پس ما آبروی این آدم‌ها را ببریم؛ نه. در اسلام حرمت مؤمن خیلی اهمیت دارد و نباید هتک حرمت شود.^(۴)

لزوم قابل دفاع بودن نظارت، در محضر خدا

۱۱- باید کاری کنید که بتوانید پیش خدای متعال و بندگان او جوابگو باشید. اگر

۱- بیانات در دیدار اعضای هیأت‌های نظارت شورای نگهبان، ۱۴ بهمن ۱۳۷۴.

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان.

از شما سؤال شد که به چه مناسبت این شخص را رد کردید، شما بگویید: پروردگار! من ملزم بودم طبق مقررات عمل کنم. مقررات چنین گفت، من هم این شخص را رد کردم؛ یا مقررات چنین گفت، من این شخص را تأیید کردم.^(۱)

ملاحظه نکردن در اعمال قانون

۱۲- هیچ گونه ملاحظه‌ای نباید مانع از اعمال مقررات شود.^(۲)

اعلام قاطع تصمیم شورای نگهبان

۱۳- اگر شورای نگهبان در این قضیه به یک نتیجه منطبق بر قانون و مقررات رسید، باید با قاطعیت اقدام کند. هیچ چیزی نباید مانع از اقدام قاطع قانونی شود. در همه امور، بخصوص در چنین اموری که با افکار و عواطف و احساسات و عقاید و آراء گوناگونی مواجه است، قاطعیت چیز لازمی است.^(۳)

دوری از جنجال آفرینی علیه نهادهای مسؤول

۱۴- کسانی هم هستند که [بر انتخابات] مراقبت می‌کنند که تخلف از قانون انجام نگیرد. اگر میان خود اینها در موردی اختلافی باشد - که این قانونی است یا نه - باید میان خودشان آن را حل کنند. بعضی‌ها مایلند که به دنبال همان سیاست جنجال‌آفرینی، این شخص را، آن شخص را، این مجموعه را، آن مجموعه را، به کارهایی متهم کنند که شأن مسؤول اسلامی نیست!^(۴)

التزام به قانون

۱۵- دست‌اندرکاران انتخابات باید با هوشیاری تمام، کار خودشان را طوری به انجام برسانند که هیچ خدشه‌ای در کار آنها وارد نشود؛ یعنی قانون را رعایت کنند.^(۵)

ضایع نشدن حق افراد در بررسی صلاحیت‌ها

۱۶- یک دسته دیگر به دلیل مخالفت با نظر شورای نگهبان در مورد صلاحیت

۱- همان.

۲- همان.

۳- همان.

۴- بیانات در خطبه‌های نماز عید فطر، ۱۸ دی ۱۳۷۸.

۵- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳ بهمن ۱۳۷۸.

افراد در مراحل مختلف انتخابات با این نهاد مخالفند، همچنانکه هر محکومی نسبت به حکم قاضی در مورد خود، مخالف است؛ این دسته نیز با استفاده از روش‌های گوناگون تبلیغاتی - سیاسی و گاهی با اهانت، شورای نگهبان را زیر سؤال می‌برند؛ که البته اگر این اقدامات با اهانت، همراه شود، مسؤولان مختلف نظام و قوای سه‌گانه، موظف به جلوگیری از آن هستند. حتی‌الامکان باید دقت شود که در این بررسی‌ها، حق کسی ضایع نشود و من مطمئنم اعضای محترم شورای نگهبان با توجه به تقوا و تعهدی که دارند، دقت کافی خواهند نمود.^(۱)

ایجاد بانک اطلاعاتی رایانه‌ای

۱۷- باید شما بانک اطلاعاتی داشته باشید، باید به وسیله رایانه از بانک اطلاعاتی استفاده کنید. مرکزی در همین دبیرخانه خودتان مخصوص این داشته باشید و این اطلاعات را که گاهی در طول سال حاصل می‌شود و گاهی در طول انتخابات‌های گوناگون، ثبت و ضبط کنند. چنانچه این همه اطلاعاتی که در طول این سال‌ها در اختیار شما قرار گرفته، در یک رایانه ضبط شده بود، الآن در اختیار شما بود و شما به وزارت اطلاعات هم احتیاج نداشتید.^(۲)

عدم احراز صلاحیت، برای رد نامزد کافیست

۱۸- طبق موازین و ضوابط کلی‌ای که از قانون اساسی متخذ است، کار شما خیلی مشکل نیست؛ چون شما باید شرایط را احراز کنید و پای این قضیه بایستید. شما باید آن چیزهایی را که در قانون اساسی برای نماینده مجلس یا رئیس جمهور گفته، احراز کنید. عدم احراز، برای رد کافی است؛ احراز عدم لازم نیست.

این که بعضی از اوقات، آقایان تحت عناوین مختلف جنجال راه می‌اندازند، وجهی ندارد؛ این از همان جاهایی است که شما به منطق متکی هستید. گفته شده است این کسانی که می‌خواهند انتخاب شوند باید این شرایط را داشته باشند؛ خیلی خوب، شما باید احراز کنید که آیا آنها این شرایط را دارند یا نه، یعنی احراز شما در وجود این شرایط ملاک است. ممکن است کسی بگوید به یک عده ظلم می‌شود؛ خیلی خوب، شما باید احراز کنید که آیا آنها این شرایط را دارند، یا نه! یعنی احراز شما در وجود این شرایط ملاک

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۲- همان.

است. ...، مؤونه امکان احراز بر عهده خود او [نامزد] است. شما چرا بی خودی بیایید خودتان را دچار مشکل کنید؟ بگویید: اگر شما صلاحیت دارید و می‌خواهید ما صلاحیت شما را احراز کنیم، امکان این احراز را برای ما فراهم کنید؛ شرح حال و سوابق و فرضاً شهادتهایی را که به نفع شماست برای شورای نگهبان بفرستید؛ یعنی امکان احراز را برای شما فراهم کنند؛ البته دستگاه‌ها هم باید کمک کنند.^(۱)

عدم نیاز به احراز عدم صلاحیت

۱۹- مسأله شما مسأله احراز است؛ هر جا احراز نکردید - ولو احراز عدم هم نکردید - این کافی است برای این که او را رد کنید. من خیال نمی‌کنم که در این زمینه شما خیلی مشکلی داشته باشید؛ چراکه یکی از برکات تلاطم‌های سه، چهار سال اخیر این است که امکان احراز عدم هم آسان شده بود.^(۲)

توجه به ملاک‌های احراز صلاحیت در قانون

۲۰- آن کسانی را که باید مراقب باشید نیایند، کسانی هستند که به مبنا و اساس نظام اعتقاد ندارند؛ لذا درست همان چیزهایی که در قانون اساسی یا در قوانین دیگر برای رعایت منتخبان، مقرر شده - که پایبند به دین هستند، التزام عملی دارند و اصلاً نظام را قبول دارند - الان محل کلام است، لذا خیلی با دقت مورد ملاحظه قرار بگیرد.^(۳)

قانون، معیار تشخیص صلاحیت

۲۱- مسؤولان دستگاه‌های مختلف - چه وزارت کشور، چه شورای نگهبان و چه دستگاه‌هایی که در زیر مجموعه این مراکز مشغول فعالیت هستند - باید معیارشان را قانون قرار دهند؛ زیرا در قانون این مسائل [ویژگی‌های لازم برای نامزدها] پیش‌بینی شده است.^(۴)

تشکیکی بودن معیار صلاحیت‌ها

۲۲- آقایان احراز را حتمی بگیرید؛ اما دایره محرز را خیلی تنگ نگیرید؛ یعنی صلاحیتی که برای مجلس هست، مشخص شود که چگونه صلاحیتی است. واقعاً ببینیم آن مقدار صلاحیتی که برای مجلس در زمینه التزام به قانون اساسی و التزام به دین مبین

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۱۱ مهر ۱۳۸۰.

۲- همان.

۳- همان.

۴- بیانات در دیدار مردم قم، ۱۸ دی ۱۳۸۲.

اسلام و بقیه شرایط وجود دارد، چه اندازه التزامی است. می شود این را یک امر مقول به تشکیک دانست که شدت و ضعف دارد. آن التزام شدید کذابی که با اندک چیزی که دیده شود مخدوش می گردد، معلوم نیست که برای نماینده مجلس لازم باشد؛ آن مثلاً فرض بفرمایید برای رهبری یا برای برخی از مقامات عالی رتبه دیگر لازم است. برای مجلس حدی از این خصوصیات و شرایط لازم است که ما اسمش را صلاحیت ها می گذاریم. آن حد را باید درست تشخیص داد و آن را احراز کرد.^(۱)

توجه به شرایط و اوضاع و احوال مختلف در احراز صلاحیت

۲۳- شرایطی هست که باید احراز شود؛ منتها اندازه وجود این شرایط در اشخاص مختلف، ممکن است مختلف باشد؛ همچنان که آن مسائلی که حاکی از وجود یا فقدان این شرایط هست، آنها هم در شرایط و اوضاع و احوال مختلف تفاوت پیدا می کند.^(۲)

احراز صلاحیت و وظیفه ای سخت و حساس

۲۴- ما احراز را حتمی می دانیم؛ ولی در این گونه مواقع عادتاً احراز یقینی و علمی ممکن نیست و احراز به معنای قیام بیّنه هم تقریباً همین طور است. اگرچه فرموده اند دو نفر یا سه نفر هم باشند کافی است؛ اما کمتر پیدا می شود مواردی که دو نفر شاهد عادل شهادت دهنده عن حسن بیاین و راجع به مطلبی شهادت دهند. در خیلی از این مسائل، مرزهای حدس و حس با هم نزدیک است و گاهی حدسیات با حسیات مشتبّه می شود؛ بخصوص که در خیلی از حرف ها و اظهارات، جای تفاسیر مختلف وجود دارد؛ یعنی شخصی حرفی زده، وقتی شما به خودش مراجعه می کنید، می گوید من منظورم چیز دیگری بوده است. نمی شود گریبان او را گرفت که ظاهر حرفت این است. اگر کسی خلاف ظاهر اراده کرده، یا در آن وقت توجه به ظاهر نداشته، خلاف شرع که نکرده است. بنابراین ممکن است شخصی خلاف ظاهر حرف زده باشد؛ همین ممکن که شد، احتمال وارد می شود و پایه شهادت عن حسن را سست می کند.^(۳)

مراد از احراز، احراز عرفی است و نه شرعی

۲۵- احراز که می گوئیم، مراد احراز علمی یا احراز شرعی به معنای قیام بیّنه

۱- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۴ دی ۱۳۸۲.

۲- همان.

۳- همان.

نیست، بلکه مراد احراز عرفی ناشی از قرائن و آمارات است که باید قرائن و آماراتی قائم شود و انسان با یک اطمینان عرفی به این معنا برسد، که البته ممکن است در هر دو طرف قرائن و آمارات وجود داشته باشد^(۱)

در نظر گرفتن مجموع شواهد و قرائن در کنار هم

۲۶- اگر یک نفر در جایی حرفی زده و در جای دیگری هم حرف دیگری زده که نقطه مقابل آن حرف است، این هم باید به حساب بیاید و انسان از مجموع و برآیند اینها مطلبی را احراز کند؛ یعنی آن نقاط اثبات کننده هم در کنار نقاطی که به حسب ظاهر، صلاحیت‌ها را نفی می‌کند، به حساب آید.^(۲)

توجه به عدم تضييع حق اشخاص

۲۷- هر وقت انسان پی برد که مسأله‌ای حق است، هیچ اشکالی ندارد که بگوید ما آن وقت این‌طور تشخیص دادیم، حالا طور دیگری روشن شد؛ از حرفمان برمی‌گردیم. انسان نبایستی در مقابل آنچه که فهمید و تشخیص داد که حق است، پافشاری کند. من البته به هیچ‌وجه توصیه نمی‌کنم که کسی در مقابل افرادی که می‌خواهند با قانون گردن کلفتی کنند کوتاه بیاید؛ ... اما مؤکداً توصیه می‌کنم که مراقب باشید حق کسی ضایع نشود؛ چون رد صلاحیت چیز کوچکی نیست؛ یعنی این که ما کسی را رد صلاحیت کنیم و احیاناً صلاحیت داشته باشد. جرح، مسأله خیلی مهمی است. این‌طور نیست که بگوییم ما این‌طور فهمیدیم؛ نه، باید جوانبش کاملاً دیده و رعایت شود.^(۳)

۲۸- روال [احراز صلاحیت نامزدها]، روال عادی است و مردم هم این روال را قبول دارند و قانون اساسی هم این روال را احراز کرده است. آنچه که وظیفه من و شماست، این است که سعی کنیم آنچه را که وظیفه قانونی است، با دقت و با اتقان و با رعایت حال آن کسانی که با آنها سر و کار داریم، انجام دهیم؛ یعنی ظلم به کسی نشود و حق کسی پامال نگردد.^(۴)

۱- همان.

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان.

ارائه نظر به صورت متن و مستحکم

۲۹- باید سعی کنید آنچه انجام می‌گیرد، متن باشد. من همواره به دوستان عزیز و محترم شورای نگهبان گفته‌ام که انسان باید جای پا را مستحکم انتخاب کند و بر روی آن بایستد.^(۱)

دقت در احراز صلاحیت

۳۰- من دلم برای آن شخص می‌سوزد و برای کسی که در گوشه و کنار باشد و خدای نکرده به حق او بی‌توجهی شده و رد صلاحیت شده، در حالی که به‌طور عقلایی و عرفی و با همان قرائن عادی می‌شود صلاحیتش را احراز کرد. آنچه بنده را نگران می‌کند این است که نکند چنین اتفاق بیفتد.^(۲)

ملک حال افراد است

۳۱- ممکن است بعضی سابقه‌ای داشته باشند که انسان براساس قرائنی که دارد، تأیید می‌کند آن سوابق - که الان مطلوب نیست - از آن اشخاص منقطع شده است. بنابراین انسان باید برطبق وضعیت حال حکم کند.^(۳)

استصحاب کردن سابقه نامزدها

۳۲- [سابقه اشخاص] جای استصحاب است، مادامی که خلافش ثابت شود؛ یعنی شما نگوئید ما آن وقت یقین نداشتیم؛ نه، حمل بر صحت کنید. جایی هم که هم عمل خودتان را - آنهایی که بودید - هم عمل دیگران را - آنها که نبودند - شک دارید، حمل بر صحت کنید. اینهایی که آمدند، با احراز آمده‌اند؛ مگر خلافش ثابت شود. اگر خلافش ثابت شد، به حرف هیچ‌کس گوش نکنید و همان مطلبی را که ثابت شده عمل کنید؛ اما اگر خلافش ثابت نشد، این احراز، استصحاب است و هیچ لزومی ندارد که انسان بخواهد از طریق دیگری این صلاحیت را احراز کند. به نظر من در مورد نمایندگان مجلس، می‌شود این کار را انجام داد.^(۴)

۱- همان.

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان.

لزوم استصحاب صلاحیت

۳۳- حساب آن کسی که بعد از احراز صلاحیت، عدم صلاحیتش ثابت شده، جداست و آن، محلّ کلام نیست؛ اما مادامی که احراز عدم صلاحیت نشده، جای استصحاب صلاحیت است؛ آن وقت صالح بود، حالا هم صلاحیتش را استصحاب کنید. آنجایی هم که شک هست، استصحاب کنید. این، مخصوص نمایندگانی است که احراز صلاحیتشان در دوره قبل شده است. البته کسانی در دوره‌های اسبق بوده‌اند که طبعاً چنانچه در دوره قبل صلاحیتشان رد شده باشد، دیگر این‌جا جای استصحاب نخواهد بود؛ اما اگر کسانی هستند که دوره‌های قبل در مجلس بوده‌اند و بعد هم اصلاً نامزد نشده‌اند، همین حرف برایشان جاری خواهد بود.^(۱)

مضیق نبودن دایره احراز صلاحیت

۳۴- شورای محترم نگهبان صلاحیت‌های افرادی را احراز میکند، بعضی را هم احراز نمی‌کند. ... شورای نگهبان از لحاظ قانونی موظف است صلاحیت‌ها را احراز کند؛ باید تشخیص بدهد، باید برسد به این که این صلاحیت وجود دارد. البته توصیه‌ی همیشگی ما این بوده است که سطح صلاحیت‌ها را آنقدر بالا نبرند که یک عده‌ی معدودی ته آن بمانند. آنچه که موجب صلاحیت است، یک قدری سطح آن را با سماحت‌تر نگاه کنند.^(۲)

حق الناس بودن رأی مردم

۳۵- رأی مردم هم به معنای واقعی کلمه حق الناس است؛ حق الناس است. وقتی می‌آید برادر و خواهر ایرانی در انتخابات شرکت می‌کند و رأی در صندوق می‌اندازد، رعایت این حق او واجب شرعی است، واجب اسلامی است؛ در این امانت او نباید خیانت کرد؛ واقعاً حق الناس است. نتیجه‌ی آراء هم هرچه شد، بایستی به آن ملتزم بود؛ این هم حق الناس است. اینکه ما در سال ۸۸ در مقابل کسانی که اصرار می‌کردند باید انتخابات باطل بشود ایستادیم، به خاطر همین بود که از حق الناس دفاع کردیم. چهل میلیون [نفر] - بالاترین نصاب انتخابات - در سال ۸۸ [دادن] آراء شرکت کردند.

۱- همان.

۲- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۱۴ بهمن ۱۳۹۰.

خب، یک نتیجه‌ای داد. هر کسی [هم] برنده‌ی این انتخابات می‌شد، ما همین‌جور می‌ایستادیم، دفاع می‌کردیم. بنده از حق‌الناس دفاع کردم، از حق مردم دفاع کردم. باز هم هر وقتی که مردم رأی بدهند - به هر کسی که مردم بپسندند و بپذیرند و رأی بدهند - بنده از رأی مردم دفاع خواهم کرد؛ پشت سر مردم خواهم ایستاد. رأی مردم حق‌الناس است. ما بیخود این اعتمادی را که مردم به نظام دارند، با حرف‌های بی‌منطق مخدوش نکنیم. گاهی به وزارت کشور ایراد می‌گیرند، گاهی به شورای نگهبان ایراد می‌گیرند.^(۱)

۳۶- یکی از ابعاد دیگر حق‌الناس بودن، حفظ امانت است؛ آن کسانی که آراء را در اختیار دارند، آن کسانی که آراء را می‌شمرند، آن کسانی که ثبت می‌کنند و گزارش می‌کنند، آن کسانی که جمع می‌بندند و خلاصه آن کسانی که اداره‌ی صندوق‌ها به عهده‌ی آن‌ها است، باید کمال امانت را رعایت کنند؛ یعنی در این زمینه‌ها اندک تخلفی، خیانت در امانت است.^(۲)

لزوم رعایت مرقانون

۳۷- همه به قانون تمکین کنند. من خیلی خوشم آمد که دیدم آقایان محترم، ... روی مسئله‌ی قانون‌گرایی تکیه کردند؛ این توصیه‌ی همیشگی ما است. بنده همیشه به دست‌اندرکاران ذی‌ربط در قضیه‌ی انتخابات تأکیدم این است که می‌گویم پا را جای قرصی بگذارید؛ جای قرص، نقطه‌ی قانونی است؛ قانون. مرقانون را رعایت کنید.^(۳)

ج) ملاک‌های مورد نیاز جهت احراز صلاحیت، در خطاب به شورای نگهبان

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

مجلس جایگاه انسان‌های صالح

۱- آن نماینده‌ای که وارد مجلس می‌شود، بایستی یک انسان صالح باشد؛ حالا در

۱- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۸ شهریور ۱۳۹۴.

۲- بیانات در دیدار با ائمه جمعه سراسر کشور، ۱۴ دی ۱۳۹۴.

۳- بیانات در دیدار دست‌اندرکاران برگزاری انتخابات، ۳۰ دی ۱۳۹۴.

چه حدی از معرفت و علم و توانایی باشد، آن چیزهایی است که قانون معین کرده و مردم طبق آنچه که صلاحشان هست، ان شاء الله تشخیص خواهند داد و تصمیم‌گیری خواهند کرد؛ لیکن شما به عنوان یک ابزار اطمینان، نگذارید که خدای ناکرده در این طریق اختلالی به وجود بیاید.^(۱)

جلوگیری از نفوذ افراد فاسد و فتنه‌گر به قدرت

۲- اگر کسی فاسد است - فساد مالی، یا فسادهای گوناگون اخلاقی، یا فساد عقیدتی و سیاسی - اگر کسی فتنه‌گری می‌کند، نظام را تضعیف می‌کند و کارایی دستگاه‌ها را از آنها می‌گیرد - به تعبیر رسایی که بین مردم رایج است: چوب لای چرخ دستگاه می‌گذارد - واقعاً نمی‌تواند در آن تربیون به آن عظمت حضور پیدا کند؛ او نباید وارد مجلس بشود.^(۲)

جلوگیری از نفوذ مقابله‌کنندگان با نظام به قدرت

۳- آن کسانی که واقعاً رفتار و اعمال و گفتار آنها حاکی از این است که برای خاطر هر انگیزه‌ای - یا به انگیزه‌های سیاسی، یا به انگیزه‌های شخصی و خصلتی - با نظام مقابله دارند، اینها نباید وارد مجلس بشوند؛ از این جهت بایستی خیلی رعایت کرد.^(۳)

جلوگیری از نفوذ فتنه‌گران به قدرت

۴- انسان کسانی را می‌بیند که وقتی در تربیونی قرار می‌گیرند، از آن تربیون برای فتنه‌گری استفاده می‌کنند؛ برایشان خلاف واقع گفتن و دروغ گفتن، بلکه مردم را بناحق تهییج کردن، حق را باطل و باطل را حق جلوه دادن، اهمیتی ندارد! واقعاً اگر چنین کسانی باشند، باید جلوی آنها را گرفت و نباید گذاشت به مجلس راه پیدا کنند.^(۴)

مقابله با نفوذ ناهلان به قدرت

۵- اساس قضیه همان چیزهایی است که واقعاً همه را می‌ترساند: آدم پول پرستی؛ آدم پیشکرده خوانین و اشرار منطقه‌ای، از فقد یا ضعف نظارت استفاده کند و وارد مجلس شود و بعد بخواهد برای آن‌گونه افراد کار و تلاش کند؛ یا ... در هنگام

۱- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان.

انتخابات به او پول بدهند تا وارد مجلس شود. اگر واقعاً این طور کسانی را شناختید، بی دریغ ردشان کنید.^(۱)

مقابله با نفوذ دنیا طلبان به قدرت

۶- اگر دیدید کسانی هستند که برای این طور کارها [رأی آوردن] به مردم پول می دهند یا دهن مردم را شیرین می کنند، بدانید که این آدم ها، آدم های نامناسبی هستند. وقتی معلوم می شود کسانی هستند که به خاطر امور مادی و در راه کسب متاع دنیوی می خواهند مسند با ارزشی را که قانون برای مردم وضع می کند، غصب کنند، بایستی جلوشان گرفته شود. معیارها هم ناظر به این است.^(۲)

اعتقاد به اسلام، انقلاب و نظام لازمه حضور در حکومت

۷- عمده آنچه که در یک نماینده لازم است، اعتقاد به این نظام و اعتقاد به اسلام و انقلاب و سعی برای انجام یک مسؤولیت و تعهد است. البته اعتقاد به اسلام که می گوئیم، منظور این نیست که غیرمسلمان ها نمی توانند بیایند؛ خیر. اقلیت های مذهبی هم طبق همان موازینی که وجود دارد، می توانند بیایند، ملاک عمده برای کسانی که می خواهند به مجلس بیایند این است؛ که اگر این در کسی وجود داشت، بقیه چیزها را می شود واقعاً با اغماض نگاه کرد. مگر امری باشد که خلاف قانون است.^(۳)

جلوگیری از نفوذ افراد سوء استفاده گر به مجلس

۸- باید مراقب بود که آدم های اهل سوء استفاده و بی اعتقاد به رسالت انقلابی و مسؤولیت نمایندگی و کسانی که می خواهند وارد مجلس شوند فقط برای این که سوء استفاده ای بکنند یا خدای نکرده خرابکاری ای انجام دهند، وارد مجلس نشوند. باید دقت کنید مجموع شرایطی که گذاشته شده است، همین نتیجه را بدهد.^(۴)

جلوگیری از ورود بدخواهان به مجلس حق مردم است

۹- من، هم از وزارت کشور دفاع می کنم، هم از شورای نگهبان دفاع می کنم؛ هر

۱- بیانات در دیدار اعضای هیأت های نظارت شورای نگهبان، ۱۴ بهمن ۱۳۷۴.

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان.

دو دست‌اندرکاران نظام اسلامی‌اند و هر کدام وظیفه‌ای دارند. ... شورای نگهبان هم با کمال دقت و امانت باید مراقب باشد که هیچ‌گونه تخلفی در انتخابات نشود. حق مردم است که شورای نگهبان نگذارد بدخواهان این ملت به قوه مقننه راه پیدا کنند. شورای نگهبان باید حق مردم را ادا کند و مانع شود از این‌که بدخواهان این ملت، بدخواهان این انقلاب، بدخواهان امام، وارد قوه مقننه کشور امام شوند.^(۱)

التزام به نظام و آرمان‌های آن

۱۰- هر کس که به این نظام معتقد و پایبند است، می‌تواند وارد میدان انتخابات شود. کسانی که این نظام و قانون اساسی را قبول ندارند، آمدنشان به مجلس خطاست و خودشان هم بایستی بدانند که از نظر این ملت آمدن آنها به مجلس خطاست. معلوم است کسانی که این قانون اساسی و این ملت و کارها و شعارها و راه و اهدافش را قبول ندارند، نباید به مجلس بیایند.^(۲)

صفات مورد نیاز جهت احراز صلاحیت

۱۱- بنده حزب و شخصیت نمی‌شناسم؛ بنده این را می‌شناسم که کسی که می‌آید به مجلس، باید با تقوا باشد. اولین شرط تقواست: انّ اکرمکم عندالله اتقاکم. دیگر این که باید طرفدار محرومین باشد؛ بداند که در کشور محرومیت هست و سعی و همت او باشد که رفع محرومیت کند. باید ضد فساد هم باشد و با فساد مالی و اقتصادی به شدت و به جد، از بُن دندان و نه به لفظ، مخالف باشد، تا با فساد مبارزه کند. البته توانمند، باخلاص و عالم هم باشد.^(۳)

دلبستگی به نظام و قانون اساسی

۱۲- آن کسانی که وارد میدان می‌شوند، باید کسانی باشند که در خود توانایی کشیدن این بار را بیابند؛ صلاحیتهائی را هم که در قانون اساسی است و شورای محترم نگهبان بر روی آنها تکیه خواهد کرد، در خودشان ملاحظه کنند و واقعاً وابسته و دلبسته‌ی به نظام و قانون اساسی باشند؛ بخواهند قانون اساسی را اجرا کنند.^(۴)

۱- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۱۳ بهمن ۱۳۷۸.

۲- بیانات در دیدار مردم قم، ۱۸ دی ۱۳۸۲.

۳- همان.

۴- بیانات در دیدار مردم قم، ۱۹ دی ۱۳۹۱.

ویژگی‌های یک رئیس جمهور

۱۳- کسانی هم که می‌خواهند صلاحیتها را ملاحظه کنند و بر اساس آن تصمیم‌گیری کنند، همه چیز را در کنار هم باید ببینند. رئیس‌جمهور، هم باید کاری باشد، هم باید مردمی باشد، هم باید مقاوم باشد، هم باید ارزشی باشد، هم باید با تدبیر باشد، هم باید پابند به قوانین و مقررات باشد - مجری قانون است - هم باید درد مردم را احساس کند، هم باید طبقات مختلف مردم را ببیند؛ اینها خصوصیات است که در انتخاب آن کسی که ما می‌خواهیم کلید اجرائی کشور را به او بسپریم، نقش دارد.^(۱)

د) ویژگی‌های ناظران انتخابات

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

پرهیز از حرکت خطی و گروهی

۱- عوامل انتخاباتی باید از میان معتمدین و افراد صالح انتخاب شوند: بایستی هیچ بهانه‌ای برای این‌که کسی ایراد و خدشه‌ای وارد کند، وجود نداشته باشد. باید افراد پاکِ طاهر، حتی ترجیحاً بدون گرایش واضح به یک جناح و جریان، به‌عنوان ناظر گزینش شوند. بعضی‌ها آدم‌های خوبی هم هستند؛ اما واضح است که حرکت آنها، حرکت خطی است؛ که حرکت خطی، حرکت خوبی نیست. حرکت خطی، غیر از این است که انسان موضوعی را به طور مدون قبول کرده باشد. حرکت خطی، یعنی گروه‌گرایی؛ یعنی کسی را که داخل یک مجموعه است، قبول می‌کند؛ به صرف این‌که در این مجموعه قرار دارد.^(۲)

نفی حزب‌گرایی و گروه‌گرایی در هیأت‌های نظارت

۲- اگر اعضای هیأت‌های نظارت دچار مسائلی شوند که امروز به آنها مسائل خطی گفته می‌شود، این واقعاً مسأله‌ی مهمی است؛ این شبیه گروه‌گرایی و قبیله‌گرایی و قوم و خویش‌گرایی است. یک نفر را برای خاطر این‌که جزو یک مجموعه

۱- بیانات در دیدار دست‌اندرکاران برگزاری انتخابات، ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۲.

۲- بیانات در دیدار اعضای هیأت مرکزی نظارت بر انتخابات مجلس، ۴ اسفند ۱۳۷۰.

است، قبول بکنیم؛ یک نفر دیگر را به خاطر این که جزو مجموعه‌ی دیگری است، رد بکنیم؛ نباید اجازه بدهیم که چنین چیزی در حوزه‌ی کار ما وارد بشود. حب و بغض‌ها هم همین‌طور است؛ گاهی یک نفر از کسی خوشش می‌آید، از دیگری بدش می‌آید؛ باید واقعاً مواظبت کرد که در هیچ سطحی از سطوح، این مسأله دخالت نکند.^(۱)

دخیل نکردن خطوط سیاسی در احراز صلاحیت

۳- در هیچ جایی از جاها در سطح کشور، در رد و قبول‌ها، این جهات خطی و سیاسی و این که فلانی نسبت به فلان کس چه موضعی دارد، مطلقاً نبایستی دخالت بکند.^(۲)

ایجاد یک تشکیلات ثابت و قوی

۴- شما باید کارتان را مستحکم کنید. نمی‌شود هفتاد هزار نفر را نگه دارید، اما می‌توانید یک تشکیلات ثابت، قوی و چابک آمده به کار را در تمام سال داشته باشید؛ مانعی ندارد، این می‌شود. شما می‌توانید به تعداد حوزه‌های مهم که در کشور هستند، عناصر ثابت داشته باشید، آنها را استخدام هم بکنید، با کار دیگر هم منافات ندارد، یعنی می‌تواند شغلی داشته باشند - یا کاسبند یا اداری یا دانشگاهی یا روحانی - اما در طول سال مأمور شما هستند.^(۳)

ه) نظارت بر روند انتخابات و تأکید بر صیانت از آراء مردم

امام خمینی (قدس سره الشریف)

رسیدگی به تخلفات و تقلبات انتخاباتی در فضایی آرام

۱- همان.

۲- همان.

۳- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۱- همه برادر هم هستید و برادروار با هم باشید، و اگر چنانچه در انتخابات اشتباهاتی شده یا فرضاً تقلبی شده است، خوب، مواردی هست که رسیدگی می‌شود و شورای نگهبان هم یا ابطال می‌کند یا فرض کنید بعضی صندوق‌ها را یا اصل انتخابات را. یک مسئله عادی است که در همه جا هست و این امر مهمی نیست.^(۱)

لزوم انتقال صندوق‌های مورد شکایت به شورای نگهبان

۲- وزارت کشور موظف است تمامی صندوق‌های مورد شکایت را ... به شورای محترم نگهبان منتقل گرداند.^(۲)

شورای نگهبان، مسئولیت حفظ صندوق‌ها

۳- مسئولیت حفظ صندوق‌های منتقل شده با شورای نگهبان است.^(۳)

مشخص کردن تعداد صندوق‌های مورد شکایت

۴- هیأت نظارت شورای محترم نگهبان موظف است که از ابتدا تعداد صندوق‌هایی را که از آنها شکایت شده است مشخص نماید.^(۴)

توجه به ضایع نشدن حق هیچ کس

۵- [با توجه به اینکه رسیدگی به شکایات انتخاباتی] از غیر شورای نگهبان صلاح نیست، با اعتماد به تمامی اعضای شورای محترم نگهبان آقای جنتی را مسئول رسیدگی کامل به انتخابات گریان نمودم تا حقی ضایع نگردد.^(۵)

تسریع در شمارش آراء

۶- با توجه به لزوم تسریع در شمارش آراء امام خمینی (قدس سره الشریف) از طریق نامه‌ای خطاب به شورای نگهبان تأکید کردند: می‌دانید که این جانب هیچ‌گاه میل نداشتم در مورد انتخابات مسئله‌ای بگویم؛ ولی اوضاع را به صورتی دیدم که اگر پا در میانی نمی‌کردم به اصل نظام و اسلام، آن هم در شرایط کنونی، صدمه می‌خورد. البته

۱- بیانات در جمع برخی از مسئولین کشور، ۹ اردیبهشت ۱۳۶۳.

۲- حکم تعیین نماینده جهت بررسی انتخابات مرحله دوم مجلس شورای اسلامی در تهران، ۱ اردیبهشت ۱۳۶۷.

۳- همان.

۴- همان.

۵- همان.

شورای محترم نگهبان در دوره قبل، در ظرف ۳۱ روز، تمام حوزه‌ها را تأیید یا ابطال و یا متوقف کرد. ولی در این دوره که وضع هم حساس‌تر است، تا به حال که ۲۶ روز از انتخابات می‌گذرد، شما از ۱۹۶ حوزه فقط ۴۵ حوزه را تأیید کردید. اگر در تهران به عقیده شما اختلاف بود، رسیدگی به شمارش آرای شهرستان‌ها که ممکن بود. باید سعی شود حقی از بین نرود. شما هم تمام تلاش خود را بنمایید تا لااقل تکلیف انتخابات مرحله دوم از دوره سوم را روشن کنید. قابل ذکر است که نماینده این جانب و دو نماینده شورای محترم نگهبان که از طرف آقایان برای رسیدگی به وضع انتخابات تهران تعیین شده بودند، چند روز قبل نزد این جانب آمدند و به صحت و سلامت انتخابات تهران شهادت دادند.^(۱)

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

تخلّف نکردن از وظایف قانونی

۱- انتخابات باید آزاد، سالم و مطابق قانون باشد. وزارت کشور مجری است، شورای نگهبان هم ناظر. هر کدام هم وظایفی دارند که باید وظایفشان را انجام دهند و نباید از وظایف هم تخطی کنند.^(۲)

امانت الهی بودن آراء مردم

۲- آراء مردم باید صیانت شود. هم مسئولانی که در وزارت کشور هستند، و هم نظاری که وابسته‌ی به شورای نگهبان هستند، باید مراقب باشند و از یکایک آراء مردم صیانت و حفاظت کنند. البته ما به مسئولان خود اعتماد داریم؛ اما باید کاملاً مراقب و مواظب باشند؛ چون آراء مردم امانت الهی در دست آنهاست.^(۳)

عدم نفوذ و دخالت دیگران در روند انتخابات

۳- مکرر سفارش کرده‌ایم؛ مکرر هم سفارش خواهیم کرد به همه‌ی دست‌اندرکاران؛ هم به وزارت کشور، هم به شورای محترم نگهبان، به نظار و مجریان:

۱- نامه خطاب به حضرت آیت‌الله امامی کاشانی، ۱۴ اردیبهشت ۱۳۶۷.

۲- بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۱۱ آبان ۱۳۸۲.

۳- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۲۵ خرداد ۱۳۸۴.

مراقب باشند، مسؤولیتشان را، وظیفه‌شان را درست انجام بدهند، خوب انجام بدهند، آراء مردم دست اینها امانت است؛ نگذارند کسی دخالت بکند؛ نفوذ بکند. این سفارش را همیشه کرده‌ایم. مراعات هم کرده‌اند؛ باز هم مراعات خواهند کرد به فضل الهی.^(۱)

رسیدگی به اعتراضات قانونی

۴- ممکن است کسانی ... اشکالات و اعتراضاتی را بر مجاری گوناگون امور در انتخابات ثبت کرده باشند و اعتراض داشته باشند، که البته، راه‌های قانونی وجود دارد. رسیدگی به اینها حتماً باید انجام بگیرد.^(۲)

رسیدگی با دقت به اعتراضات

۵- ممکن است کسانی همانطور که حالا آقایان هم ذکر کردید، اشکالات و اعتراضاتی را بر مجاری گوناگون امور در انتخابات ثبت کرده باشند و اعتراض داشته باشند، که البته، راه‌های قانونی وجود دارد. رسیدگی به اینها حتماً باید انجام بگیرد. مواردی را آقایان ذکر کردید. من درخواست می‌کنم از آقایان مسئول در وزارت کشور و همچنین در شورای نگهبان که به این موارد دقیقاً رسیدگی کنند. اگر چنانچه بعضی از اشکالات مقتضی این هست که پاره‌ای از صندوق‌ها بازشماری بشود، اشکالی ندارد. حالا مثلاً یک مورد را آقایان ذکر کردند که آن شخص گفته که رأی فلان نامزد این تعداد است، بعد در شمارش تعداد دیگری معرفی شده؛ خیلی خوب، کاری ندارد؛ صندوق‌های مورد اشکال را، یا به طور تصادفی تعدادی از صندوق‌ها را بازشماری کنند؛ خود نمایندگان ستادها هم حضور داشته باشند و ببینند، تا اطمینان کامل برای همه حاصل بشود.^(۳)

۶- اگر چنانچه بعضی از اشکالات مقتضی این هست که پاره‌ای از صندوق‌ها بازشماری بشود، اشکالی ندارد. ... صندوق‌های مورد اشکال را، یا به طور تصادفی تعدادی از صندوق‌ها را بازشماری کنند؛ خود نمایندگان ستادها هم حضور داشته باشند و ببینند، تا اطمینان کامل برای همه حاصل بشود.^(۴)

۱- بیانات در دیدار مردم قم در سالروز قیام ۱۹ دی، ۱۹ دی ۱۳۸۶.

۲- بیانات در دیدار نمایندگان ستادهای چهار نامزد انتخابات ریاست جمهوری، ۲۶ خرداد ۱۳۸۸.

۳- همان.

۴- همان.

برطرف کردن شبهات توسط شورای نگهبان

۷- من به مقام مسئولی که می‌شناسم و قاعده‌ی کار او را می‌دانم، اعتماد می‌کنم. در این نوبت هم همین جور است؛ من اعتماد می‌کنم، اما این اعتماد من موجب نمی‌شود که اگر چنانچه شبهه‌ای در ذهن کسانی هست، این شبهه دنبال نشود و تعقیب نشود و بررسی نشود و حقیقت قضیه آشکار نشود؛ نه، شبهات را برطرف کنید.^(۱)

اعتراض به شورای نگهبان تنها از طرق قانونی

۸- جمهوری اسلامی اهل خیانت در آراء مردم نیست. سازوکارهای قانونی انتخابات در کشور ما اجازه‌ی تقلب نمی‌دهد. این را هر کسی که دست‌اندرکار مسائل انتخابات هست و از مسائل انتخابات آگاه است، تصدیق می‌کند؛ آن هم در حد یازده میلیون تفاوت! یک وقت اختلاف بین دو رأی، صد هزار است، پانصد هزار است، یک میلیون است، حالا ممکن است آدم بگوید یک جوری تقلب کردند، جابه‌جا کردند؛ اما یازده میلیون را چه جور می‌شود تقلب کرد! در عین حال بنده این را گفتم، شورای محترم نگهبان هم همین را قبول دارند که اگر کسانی شبهه دارند و مستندات ارائه می‌دهند، باید حتماً رسیدگی بشود؛ البته از مجاری قانونی؛ رسیدگی فقط از مجاری قانونی.^(۲)

عدم امکان تقلب در انتخابات

۹- سازوکارهای قانونی انتخابات در کشور ما اجازه‌ی تقلب نمی‌دهد. این را هرکسی که دست‌اندرکار مسائل انتخابات هست و از مسائل انتخابات آگاه است، تصدیق می‌کند؛^(۳)

بازشماری صندوق‌ها با حضور نمایندگان نامزدها

۱۰- بنده از شورای محترم نگهبان خواستم که اگر مواردی خواستند صندوق‌ها را بازشماری بکنند، با حضور نمایندگان خود نامزدها این کار را بکنند. خودشان باشند، آنجا بشمرند، ثبت کنند، امضاء کنند. بنابراین، هیچ مشکلی در این جهت وجود ندارد.^(۴)

۱- همان.

۲- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۲۹ خرداد ۱۳۸۸.

۳- همان.

۴- همان.

بخش هفتم:

ارائه نظرات تفسیری و مشورتی

مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

مرجع حل اختلاف در تفسیر قانون اساسی

۱- اگر در تفسیر قانون اساسی اختلاف پیدا شد، مرجع شورای نگهبان است.^(۱)

شورای نگهبان، مرجع تبیین قانون اساسی

۲- به نظر من این خیلی مهم است که شورای نگهبان، مرجع تصمیم و تبیین قانون اساسی است.^(۲)

شورای نگهبان، حافظ قانون اساسی

۳- ظرفیت‌های شورای نگهبان خیلی بالاست؛ که مهم‌ترین آن همین دو نکته‌ای است که بیان شد و تغییر قانون اساسی چون تفسیر قانون اساسی هم چیز خیلی مهمی است که اگر به عهده شورای نگهبان نبود، هرکس - به تعبیری که امروز رایج شده - قرائتی می‌داشت.^(۳)

اگر تفاسیر شورا نبود، مشکلات بزرگی پیش می‌آمد

۴- چنانچه در قانون اساسی، این مسئولیت [تفسیر قانون اساسی] بر عهده شورای نگهبان گذاشته نمی‌شد، معلوم نبود با برداشت‌های مختلف از قانون اساسی، چه مشکلات بزرگی برای کشور و جامعه پیش می‌آمد.^(۴)

ارزش و اعتبار نظر تفسیری شورای نگهبان

۵- وظیفه‌ی تفسیر قانون اساسی، بسیار وظیفه‌ی سنگین و با اهمیتی است؛ که آنجائی که اصلی از اصول قانون اساسی به دلیلی مورد ابهام قرار می‌گیرد، نظر شورای نگهبان فصل‌الخطاب است؛ و اعتبار نظر شورای نگهبان، هم وزن اعتبار اصل قانون اساسی است. این، خیلی مطلب مهمی است.^(۵)

۱- بیانات در دیدار مسئولان اجرایی و نظارتی انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، ۲۲ آذر ۱۳۷۸.

۲- بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان، ۲۸ تیر ۱۳۷۹.

۳- همان.

۴- همان.

۵- بیانات در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۲۹ خرداد ۱۳۸۸.

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال دقت و قدرت و طایف اسلامی و ملی خود
را ایفا و تحت تاثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۳۱۴۵ - ۱۴۶۳
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir